

www.terraecultura.org

Sábados de 2009: 10, 17, 24 e 31 de outubro
7, 14, 21 e 28 de novembro
5 de decembro

Organizadas por a Asociación Cultural OS AMEIOS
no Fogar do Santiso, Trasellas – Luou, TEO – A Coruña

MEMORIA DAS XORNADAS

Tradición, Cultura Popular, Historia: pasado, presente e ¿futuro?

"(...) Hai algo que xa existía en permanencia, e que os galegos debemos coñecer e respectar: a verdadeira e auténtica tradición de Galiza (...) Porque a verdadeira tradición non emana do pasado, nin está no presente, nin se albisca no porvir: non é serva do tempo. A tradición é a alma eterna de Galiza, que vive no instinto popular e nas entranas graníticas do noso chan. A tradición non é a historia. A tradición é a eternidade. A nosa tradición revélase no idioma, no espírito, na arte, no xeito de vivir e de pensar, no sentido trascendente da vida e da morte, no afán de universalidade e de particularidade, no amor á xustiza e as boas formas de convivencia, na identificación amorosa coa terra, na predisposición á poesía, na esperanza dun mundo mellor... A tradición é todo aquilo que endexamais nos traicionará.

"Sempre en Galiza"
Daniel R. Castelao (1)

"Entendemos por cultura popular o conxunto daquelas crencias, coñecencias, ritos, usanzas sociais, métodos de traballo e producións útiles, literarias e artísticas, que un pobo determinado posee en común, e que non dependeu na escola nin nos libros sinón que os recibeu unha xeración da outra por tradición, calquera que sexa a camada, clas ou estamento social en que se atopen. Diste xeito, a cultura popular ven ser propiamente aquilo que soe chamarse "tradición" e que é pola maneira de ser transmitida e pola súa orixe; e máis: a cultura popular é a tradición "viva" e, moitas veces, non sómentes a tradición "vivente", senón tamén "operante". (...) Componse por igual de elementos "índixenas" (enxebres) e de elementos alóxicos "aculturados", ou sexa, incorporados ao que nos é propio".

"Etnografía, Cultura Espiritual"
Vicente Risco (2)

"(...) Unha das cousas que hoxe se están a perder en Galicia é a cultura material e espiritual que alentaba no seo das nosas aldeas. Milleiros de aldeas desinzaron de vez en obra de poucos anos. As súas casas e rueiros, as súas agras e lameiros, os seus soutos e montes están a perder os sinais que os identificaban, que eran, entroutros, os seus camiños e os nomes que século tras século lles foran poñendo os seus moradores.

Todo ese inmenso patrimonio non pode desaparecer de socate sen darmos conta del. Será o testemuño dese "mundo perdido" que moitos galegos dunha e outra condición e nacemento coñecemos de forma directa, pero que non somos quen de transmitir ao porvir. O ritmo da historia é inexorable e, como aconteceu noutras épocas, sobre o destruído construírase outra realidade diferente. O certo é que non se sabe moi ben qué e cómo será ese futuro. Pero en tanto ese porvir non se vaia conformando, non está de máis que reflexionemos sobre o que foi ese mundo hoxe "ultra-pasado". Un modo óptimo de facelo é mediante o recurso á memoria, individual e colectiva, dos seus derradeiros moradores."

"Historia dunha aldea galega"
Manuel Rodríguez Troncoso (3)

- (1) "Sempre en Galiza", Daniel R. Castelao: As Burgas, 1961
- (2) "Etnografía, Cultura Espiritual", Vicente Risco: Editorial Akal, 1979
- (3) "Historia dunha aldea galega", Manuel Rodríguez Troncoso: Editorial Ir Indo, 2004

ORGANIZA: **Asociación Cultural Os Ameios**

COLABORAN: **Fogar do Santiso, Concello de Teo**

A Casa da Quenlla

Alagua Eco-tecnoloxías

Anxelot Design

Amarante ONG

Amigos da Terra

Asociación ASPAMITE

Asociación Cultural Meiro

Asociación Fillos de Galicia

Asociación Véspera de nada

Coop 57 Galicia

Cooperativa Eirado

Entrepedras

Federación Ecoloxista Galega

PermaCultura na Galiza

Reboreda S.L.

Rede de Amigos do Fogar do Santiso

Talleres Constantino Amigo

Tp3 Oficina Técnica

Verdegaia

Viveiro O Pumariño

Zamo Tamay

Carlos Pujol – Técnico en Bioconstrucción

Juan Bello – CIFP Someso A Coruña

Xan Neira – Profesor de Agroecoloxía da USC

Xustificación das xornadas:

O proceso cara a sustentabilidade está caracterizado no presente e mesmo nos vindeiros anos, polo inicio e consolidación de miles de pequenos, pero significativos, proxectos e iniciativas por todo o mundo. Todos eles deberán de estar integrados na estrutura social, respectar o entorno e ser economicamente viables para teren un efecto máximo. A sustentabilidade non ocorre por si soa, vén da elección consciente e ética das sociedades, dos grupos humanos, das persoas... de facer dela mesma o eixo principal das decisións que lles afectan. A necesidade dunha actitude estratéxica respecto do momento que estamos a vivir, permitirá afrontar o futuro coa preparación axeitada, para actuar creativamente perante as dificultades e adaptarnos aos cambios que aínda están no porvir.

A sustentabilidade é coma un asento de tres patas, cada unha delas ten que ter a mesma consistencia, tamaño e forza para soportar o asento. Se algunha delas é máis grande ca outra, non haberá equilibrio e necesariamente terá que ser compensada pola rebaixa dalgunha das outras. Estas tres patas son as dimensións ECOLOXÍCA, SOCIAL e ECONÓMICA, e o asento pode ser a sociedade, a nosa rexión ou país, mesmo a nosa vida, a nosa casa ou a nosa empresa. O traballo por realizar, cómpre que sexa orientado a reconducir o componente identitario e ideolóxico da intervención humana e a equilibrar logo esas dimensións ecolóxica, social e económica, tan necesarias para acadar a sustentabilidade. A necesidade de establecer un legado sustentable para as vindeiras xeracións, obríganos neste difícil momento para a humanidade, a implementar accións enérxicas, duradeiras e baseadas na ética e o coidado da terra, a recuperación da cultura popular, das actividades tradicionais e sustentables e a preservación do noso patrimonio natural.

O Fogar de Santiso leva máis de 13 anos sendo unha referencia na recuperación da cultura e da tradición do noso país. Milleiros de galeg@s de dentro e fora da Galiza, ademais dunha inxente cantidade de extranxeiros, levan sentindo nestes anos as lembranzas da cultura de aldea e vivindo en directo unha experiencia de degustación de produtos típicos e celebración da realidade cultural e histórica da Galiza e os seus sinais máis identificativos.

Neste tempo foise establecendo unha liña de consumo no restaurante de produtos ecolóxicos, na carta engadíronse outras ofertas culinarias ás propostas tradicionais da cociña galega, na intención de obter unha nova cultura culinaria máis sustentable e sá.

Tamén nos últimos anos levouse adiante unha proposta de pequena empresa de bio-construción (Entrepedras), que puidera traballar dun xeito verdadeiramente sustentable estando a recuperar casas de aldea abandonadas. Estas experiencias aplicáronse no ámbito do espazo do Fogar sobretudo cara a autosuficiencia enerxética. A experiencia recollida durante estes 13 anos, foi moi positiva a hora de levar a cabo actividades que permitan traballar de xeito conxunto con outras entidades, cara a difusión da sustentabilidade a escala local e bio-rexional.

Neste momento estanse a por en marcha espazos de traballo en horta ecolóxica, froiteiras e mesmo cereais, para cubrir as necesidades da comida do restaurante. Asemade chegouse a un acordo cunha ONG galega para servir café e produtos de comercio xusto nese ámbito. Outros produtos de artesanía local e rexional, ofrécese neste momento nun espazo de tenda que amosa alternativas cara un consumo e merca responsable. Algunhas estratexias de aforro e auto-suficiencia enerxética foron levadas xa a cabo. Un ano de uso de microorganismos eficientes (EM), levan neste momento a ter mellorados os procesos no canto da xestión de residuos e a limpeza e hixiene dos espazos do restaurante. Outras estratexias están en fase de estudo, para o desenvolvemento dun plano integral de autosuficiencia e sustentabilidade.

Para aproveitar toda esta sabedoría e experiencia, non hai outro camiño que procurar visibilizar o seu percorrido no tempo e os seus resultados, para iso cóntase co apoio da asociación cultural Os Ameios. Na procura dos seus obxectivos, estase a propor a organización destas xornadas de sustentabilidade, que contan coa colaboración e participación dunha inxente de entidades e persoas; e ofrécese á participación, á clientela do restaurante e a todo o público en xeral.

A proposta de realización destas xornadas, preséntase como unha oportunidade de valorizar diferentes espazos, procesos e relacións que se amosan no entorno do espazo do Fogar de Santiso. É esta unha ocasión de artellar estratexias efectivas de cambio e transición cara o futuro máis inmediato, establecidas en clave de inclusión de todas as persoas, grupos e colectivos; que podan ser quen de reflexionar de xeito consciente e colectivo, sen diferenciar a orixe, a clase social, a educación ou o nivel de conciencia.

É esta logo unha oportunidade de tomar conciencia da nosa realidade, estando a aprender desta experiencia. Comprometendonos a traballar para o desenvolvemento dunha transición cara un futuro máis sustentable para @s nos@s fill@s e net@s.

Presentación da entidade organizadora:

A Asociación Cultural sen fin de lucro “Os Ameios” foi constituída no ano 2002 e xurde ao abeiro do espazo e a actividade do restaurante “O Fogar do Santiso”. Son os seus fins principais:

- Estimular, promover, e apoiar a creación de todos os temas relacionados coas artes da linguaxe, tanto gráficas coma nos medios actuais de información, o intercambio de experiencias e de coñecementos; con conferencias, exposicións, seminarios, cursos, obradoiros e cantos medios puideran se pór en práctica.
- A recuperación do patrimonio e da etnografía na comarca do Concello de Teo, intentando facer pública tanto escrita como oral a antiga cultura da zona.
- Asemade, serán obxectivos da asociación o deseño e xestión de actividades e instalacións destinadas á difusión cultural en xeral.

Contidos:

- ✓ Sustentabilidade, Transición, Cultura Permanente,
- ✓ Agricultura, Gandeiría e Silvicultura Sustentables
- ✓ Vivenda e Construción Sustentables
- ✓ Residuos, Reciclaxe, Reutilización
- ✓ Auga (xestión e depuración sustentables)
- ✓ Enerxía Renovable, Mobilidade Sustentable
- ✓ Economía sustentable.

Actividades paralelas: Obradoiros prácticos, Artesanía, Educación ambiental, Música e actividades para nen@s.

Formato de cada xornada:

- ✓ Charlas temáticas e mesas redondas
- ✓ Obradoiros prácticos
- ✓ Proxección de documentais
- ✓ Mercadiño de artesáns, música e actividades para nen@s
- ✓ Visita e/ou actividade lúdica

Obxectivos das xornadas:

- ✓ Visibilizar e difundir propostas de traballo e actividades de promoción da sustentabilidade, nas súas dimensións ecolóxica, económica e social.
- ✓ Tomar conciencia da nosa realidade perante un escenario de transición cara outra sociedade máis sustentable e facer partícipe a toda a poboación.
- ✓ Promover unha cultura social integradora no traballo para a sustentabilidade, salientando o carácter universal e inclusivo das súas propostas e actividades.
- ✓ Promover e establecer redes de apoio e intercambio de coñecementos e experiencias no eido da sustentabilidade a escala local e bio-rexional.
- ✓ Chamar a atención sobre o valor da educación para a sustentabilidade para toda a familia, estando a incidir especialmente no público infantil.
- ✓ Valorizar e salientar o patrimonio inmaterial da cultura popular da nosa terra, incidindo no traballo artesán, a música e as actividades tradicionais de aldea.

Equipa humana das Xornadas:

- ✓ Dirección: **Xosé Santiso Miramontes**
- ✓ Coordinación Xeral, organización e comunicación: **Antonio Palma Rico**
- ✓ Medios gráficos, publicidade: **Anxelot Design**
- ✓ Imaxe corporativa: **Zamo Tamay**
- ✓ Educación Ambiental para nenos: **Darija Czibulkova**
- ✓ Paíños e animación: **Ayelén Rodríguez**

XORNADA 1ª

PermaCultura: Cultura Permanente

SUSTENTABILIDADE

Sábado 10 de outubro
PROGRAMA

10,00 h. Presentación das xornadas:

Martiño Noriega - *Alcalde de Teo*

José Santiso - *Asociación Cultural Os Ameios*

10,15 h. Charla PermaCultura, Sustentabilidade > Transición

Antonio Palma - *PermaCultura na Galiza*

PermaCultura é unha proposta de deseño da nosa sociedade cara un futuro verdadeiramente sustentable. Foi proposta polos australianos Bill Mollison e David Holmgren a finais dos anos 70 e leva décadas artellando estratexias de transformación e amosando experiencias de transición cara a sustentabilidade por todo o planeta.

Nesta charla presentárase a proposta da PermaCultura como elemento conceptual no deseño das nosas vidas, salientando o papel integrador da súa filosofía como traballo colectivo no camiño cara unha sociedade máis sustentable.

11,00 h. Obradoiro de produtos artesanais do Fogar: Pan, empanada, croquetas

Poderemos presenciar in situ á elaboración dos produtos artesanais do Fogar do Santiso. Se cadra logo degustaremos o resultado, aínda que tamén poderemos participaren na elaboración. Bo proveito!

12,00 h. Mercadiño de artesanais, música e actividades para nen@s

Contaremos coa colaboración de:

- **Asociación de pais de minusválidos de Teo (ASPAMITE)**, ofrece de xeito permanente ao longo das xornadas unha **EXPOSICIÓN DA ARTESANÍA**, realizada polas persoas integrantes da asociación.
- Os artistas **OSCAR ALDONZA** e **TUCHO ABALO** ofrecerán en vivo, unha **NOVA PROPOSTA DE RECICLAXE APLICADA Á ESCULTURA**. Comezarán a elaboración dunha peza artística feita con barro e lixo reciclado, que irase completando ao longo das xornadas.
- Haberá **MÚSICA TRADICIONAL** para ambientar os espazos e as actividades.
- Teremos **ACTIVIDADES PARA NEN@S**: os máis cativos poderán disfrutar dun **PAYASO**, **TALLER DE GLOBOS** e **MAQUILLAXE**. Asemade para o resto d@s nen@s haberán **XOGOS**, **DINÁMICAS GRUPAIS**, **PINTURAS** E **IMAXINAREMOS OS SONS DA NATUREZA**.

13,00 h. Proxección vídeo: “The Greening of Cuba: Verde Que Te Quiero Verde”

The Greening of Cuba é unha testemuña do espírito do pobo Cubano. O vídeo celebra a vontade inquebrantable, o inxenio creativo e o espírito contaxioso do pobo cubano e a forza da súa resistencia. Este documental amosa como os cubanos foron quen de encarar a maior conversión cara a agricultura biolóxica nunca desenvoltoa, e como foi levada a cabo con considerable éxito.

16,30 h. Visita guiada polas hortas do Fogar:

Un paseo a pé polos espazos onde estanse a cultivar de xeito ecolóxico, diferentes hortalizas e cereais que chegan á mesa no restaurant o Fogar do Santiso.

2 de outubro 2009

**INAUGURACIÓN DAS XORNADAS:
“TERRA e CULTURA SUSTENTABLE” 2009
no Fogar do Santiso**

As xornadas “Terra e Cultura Sustentable”, inaugúranse o **sábado 10 de outubro** da man do alcalde de Teo, Martiño Noriega; e contarán cunha **charla temática sobre Sustentabilidade, obradoiros, artesanía, música, actividades para o público infantil, proxección de videos e visita á horta**. Invítase á participación a toda a familia.

- A xornada comezará as **10 da mañá** coa presentación e cunha **CHARLA TEMÁTICA SOBRE PERMACULTURA E SUSTENTABILIDADE** por **Antonio Palma de PermaCultura na Galiza**.
- De seguido, poderase participar nun **OBRADOIRO DOS PRODUTOS ARTESÁNS DO FOGAR: Pan, empanada e croquetas**. Despois de xeito simultáneo activarase a oferta cultural e de lecer.
- A **Asociación de pais de minusválidos de Teo (ASPAMITE)** ofrece de xeito permanente ao longo das xornadas unha **EXPOSICIÓN DA ARTESANÍA**, realizada polas persoas integrantes da asociación.
- Os artistas **OSCAR ALDONZA e TUCHO ABALO** ofrecerán en vivo, unha **NOVA PROPOSTA DE RECICLAXE APLICADA Á ESCULTURA**. Comezarán a elaboración dunha **peza artística feita con barro e lixo reciclado**, que irase completando ao longo das xornadas.
- Haberá **MÚSICA TRADICIONAL** para ambientar os espazos e as actividades.
- Teremos **ACTIVIDADES PARA NEN@S**: os máis cativos poderán disfrutar dun **PAYASO, TALLER DE GLOBOS, E MAQUILLAXE**. Asemade para o resto d@s nen@s haberán **XOGOS, DINÁMICAS GRUPAIS, PINTURAS E IMAXINAREMOS OS SONS DA NATUREZA**.
- Contaremos coa **PROXECCIÓN DO VÍDEO “The Greening of Cuba: Verde Que Te Quiero Verde”**.
- Despois do xantar, faremos unha **VISITA Á HORTA ECOLÓXICA** do Fogar do Santiso.

A Asociación Cultural Os Ameios, está a organizar estas xornadas de reflexión e experiencias sobre a sustentabilidade, que contan coa colaboración e participación do restaurante o **Fogar do Santiso** e do **Concello de Teo**. As xornadas celebraranse en 9 sábados consecutivos: **10, 17, 24 e 31 de outubro; 7, 14, 21 e 28 de novembro e 5 de decembro**. Serán no espazo do **Fogar do Santiso, sito no lugar de Trasellas, parroquia de Luou do concello de Teo**. Preséntanse como propostas de acción e visións por unha **TERRA e CULTURA** máis sustentables.

As xornadas “Terra e Cultura Sustentable” 2009, son **de balde e para todos os públicos**. Teñen un compoñente temático común que é a sustentabilidade. Estas xornadas están deseñadas como un **evento aberto e inclusivo**, as disitintas actividades conforman unha **proposta para toda a familia e para todos os públicos**. Normalmente a temática da sustentabilidade, nas súas distintas dimensións, adolece de carácter inclusivo e resérvase ao público xa concienciado, á comunidade educativa ou científica e ás persoas que están no activismo social ou medio-ambiental. Neste caso fíxose o posible por fuxir do convencional e apostar pola participación de toda a xente en xeral na **reflexión sobre a sustentabilidade e na exaltación do espazo como lugar de confluencia de cultura e lecer**.

Colaboran nesta xornada:

FOGAR DO SANTISO, CONCELLO DE TEO,

Anxelot Design, Asociación Aspamite, Oscar Aldonza, PermaCultura na Galiza, Rede de Amigos do Fogar do Santiso, Tucho Abalo, Zamo Tamay.

Terra e Cultura Sustentable comezou a súa andaina de outono

Foi o sábado 10 de outubro da man de Martiño Noriega, alcalde de Teo, e de José Santiso, de parte da Asociación Os Ameios; que comezaron estas xornadas de experiencias e reflexións sobre a sustentabilidade no Fogar do Santiso.

Martiño Noriega e José Santiso na inauguración das Xornadas Terra e Cultura Sustentable

Martiño salientou o valor das xornadas e declarouse convencido de que as administracións públicas están no deber de apoiar e acompañar este tipo de iniciativas de entidades e asociacións cidadás.

Despois da presentación asistimos á charla sobre PermaCultura, Sustentabilidade e Transición, por parte de Antonio Palma de PermaCultura na Galiza; logo activouse toda a oferta cultural, gastronómica e de lecer nos diferentes espazos do Fogar do Santiso.

Descarga a presentación de PermaCultura na Galiza (PPS 8 Mgb)

Maruxa foi a encargada da realización das filloas que despois poidemos degustar.

Andrés encargouse da elaboración das croquetas de grelos, que aínda que queimaban recen feitas foron un manxar difícil de rexeitar.

A Asociación de Pais de Minusvalidos de Teo (ASPAMITE), presentóunos a súa exposición de artesanía: cestería, alfombras e encadernación.

Oscar Aldonza e Tucho Abalo comezaron a creación da súa obra feita en barro e lixo reciclado. Nas seguintes xornadas continuarán coa súa proposta de integrar arte e reciclaxe.

A nosa fada paiaso maquillou a gatas e a outros seres do bosque.

Os globos foron o reclamo d@s máis cativ@s.

O paracaidas foi o punto de encontro para toda a familia, ningún quedou fora, mesmo cans achegáronse ao xogo cooperativo por excelencia.

No momento do xantar contamos coa inestimable ambientación musical da Charanga Os Atrevidos de A Estrada que deleitounos con ritmos populares, mesmo algunhas persoas decidiron saír a bailalos.

Despois do xantar realizamos unha visita polas hortas do Fogar, nas que estanse a cultivar as hortalizas que se poden consumir no restaurante.

Foi unha xornada moi completa na que participaron todo tipo de persoas e que resultou un bo comezo para unha proposta que seguirá cada sábado deste outono. Moitas grazas a todas as persoas que participaron e mesmo os integrantes da equipa do restaurante Fogar do Santiso pola súa contribución e traballo.

Invítase á participación ao resto das xornadas que terán a súa continuidade o vindeiro **17 de outubro** coa **primeira xornada de AGRICULTURA E GANDEIRÍA SUSTENTABLES**.

Esperámovos a tod@s.

XORNADA 2ª

Agricultura e Gandeiría Sustentables I

Sábado 17 de outubro
PROGRAMA

10,00 Charlas: (presenta A.C. Os Ameios)

Agricultura e gandeiría tradicionais - Pilar Vispo - horta ecolóxica A Casa da Quenlla
A Casa da Quenlla é unha finca agrícola que desenvolve o seu traballo dende hai máis de dez anos no Concello de Vila de Cruces, asemade ofrece os seus produtos na súa tenda ecolóxica da Praza de Abastos de Santiago. Adica o seu traballo por enteiro á agricultura e gandería ecolóxicas, con técnicas tradicionais e sen emprego de praguicidas, abonos nen sulfatos químicos e ten a certificación do Consello Regulador da Agricultura Ecolóxica de Galicia.

Recuperación de cultivos autóctonos- Asociación Cultural Meiro (Millo Corvo)

A Asociación Cultural Meiro fundouse na aldea buenense de Meiro en 1997. Foi constituída para acadar a recuperación etnográfica, gastronómica e cultural da Galiza. O seu traballo máis salientable foi o da recuperación do Millo Corvo, unha variedade de millo de cor negra, case que extinguida na comarca do Morrazo. A memoria e o asesoramento dos máis anciáns do lugar foi determinante para levar adiante este proceso de maneira ecolóxica e tradicional.

12,00 **Prácticas na Horta do Fogar do Santiso:** Recollida e sementado

Nas Hortas do Fogar poderemos participar nas súas labours na recollida e sementado dos cultivos de tempada.

12,00 **Mercadiño de artesáns, música e actividades para nen@s**

Contaremos coa colaboración de:

- ✓ As persoas integrantes da **Asociación de pais de minusválidos de Teo (ASPAMITE)**, amosarán **en vivo** o seu traballo na elaboración de **CESTERÍA TRADICIONAL**, asemade poderase ver a **exposición permanente da artesanía** dos diferentes materiais e técnicas que elaboran de cotío.
- ✓ **OSCAR ALDONZA E TUCHO ABALO** continuarán coa súa proposta de **integración da Arte e o lixo** cunha proposta de reciclaxe do vidro que estase a consumir no Fogar. Ao longo das xornadas poderemos ir seguindo a súa proposta creativa para a sustentabilidade de técnicas artísticas e materiais reciclados.
- ✓ De novo teremos **MÚSICA POPULAR** por parte da **CHARANGA TNT DE TEO** que acompañará as actividades culturais e de lecer.
- ✓ As **ACTIVIDADES PARA NEN@S** desta xornada, serán **XOGOS E DINÁMICAS** de **coñecemento de alimentos, plantas e animais**, mesmo poderemos **ir á horta para participar na recollida do millo**. Por suposto que a **FADA PAYASO** regalaranos a súa maxia con **globos e maquillaxe**. Xogaremos tamén **TODA A FAMILIA** co **paracaidas de mil cores**.

13,00 **Proxección vídeo:** "Rexurdir do Millo Corvo, Testemuña dunha tradición"

Neste vídeo poderemos ver como foi desenvolto o traballo da Asociación Cultural Meiro, especialmente na recuperación da variedade do Millo Corvo.

16,30 **Roteiro de Luou**

O roteiro de Luou é un percorrido que discorre por diferentes espazos de interese patrimonial da comarca de Luou. Coñecémolo polo traballo de recuperación de moitos recunchos de interese natural e paisaxístico, por parte de **Alvaro Parajó da Asociación Cultural "A Mámoa"**. No percorrido pódense atopar distintos elementos arqueolóxicos do período megalítico como **petrogrifos, mámoas e cromlechs**, así coma restos de antigas aldeas, muiños e capelas.

Faremos a pé parte do roteiro, guiados por Álvaro e saíndo desde a aldea de Trasellas, e poderemos coñecer estes referentes da historia e da cultura do concello de Teo. Para quen desexe participar, recoméndase levar calzado e roupa apropiados

Colaboran nesta xornada:

FOGAR DO SANTISO, CONCELLO DE TEO,

A Casa da Quenlla, Álvaro Parajó, Asociación Aspamite, Asociación Cultural Meiro (Millo Corvo), Anxelot Design, Charanga TNT de Teo, Oscar Aldonza, Rede de Amigos do Fogar do Santiso, Tucho Abalo, Zamo Tamay.

14 de outubro 2009

2ª XORNADA: AGRICULTURA E GANDEIRÍA SUSTENTABLES I
“TERRA e CULTURA SUSTENTABLE” 2009
no Fogar do Santiso

A 2ª proposta para as xornadas “Terra e Cultura Sustentable”, será o vindeiro **sábado 17 de outubro**; que contaremos con **charlas temáticas sobre Agricultura e Gandeiría Tradicionais e Recuperación de Cultivos Autóctonos**. Asemade haberá actividades prácticas de horticultura, artesanía, música, actividades para o público infantil, proxección de videos e un percorrido polo Roterio de Luou. Por suposto que a participación é para toda a familia.

- A xornada comezará as **10 da mañá** coas **CHARLAS TEMÁTICAS SOBRE AGRICULTURA E GANDEIRÍA TRADICIONAIS E RECUPERACIÓN DE CULTIVOS AUTÓCTONOS** por **Pilar Vispo** e pola **Asociación Cultural Meiro (Millo Corvo)**.
- De seguido, poderase participar nunha **actividade na horta do Fogar**, onde poderemos participar na **recollida e sementado dos cultivos da tempada**.
- A **Asociación de pais de minusválidos de Teo (ASPAMITE)** amosará **EN VIVO A ELABORACIÓN DE PEZAS DE CESTERÍA TRADICIONAL** e mesmo poderemos contar coa **exposición permanente de artesanía**, realizada polas persoas integrantes da asociación.
- **OSCAR ALDONZA** e **TUCHO ABALO** seguerán a contribuir en vivo e en directo á súa **PROPOSTA DE RECICLAXE APLICADA Á ESCULTURA**. Nesta xornada comezarán a elaboración de **obras feitas co vidro que estase a consumir no restaurante**. Unha iniciativa pola creatividade e a sustentabilidade da Arte.
- A **CHARANGA TNT DE TEO** acompañaranos na ambientación musical dos espazos e das actividades.
- As **ACTIVIDADES PARA NEN@S** contarán coa nosa **fada paiaso con globos e maquillaxe**, e poderemos **xogar a recoñecer alimentos, animais e plantas**. Mesmo iremos tod@s á horta para **recoller o millo**. De contado que **xogaremos TODA A FAMILIA CO PARACAIDAS**.
- Contaremos tamén coa **proxección do vídeo “Rexurdir do Millo Corvo, Testemuña dunha tradición”**.
- Despois do xantar, realizaremos un percorrido polo **ROTEIRO DE LUOU** da man de **Álvaro Parajó** da **Asociación Cultural teense “A Mamoa”**.

A Asociación Cultural Os Ameios, organiza estas xornadas de reflexión e experiencias sobre a sustentabilidade, que contan coa colaboración e participación do restaurante o **Fogar do Santiso** e do **Concello de Teo**. As xornadas celebraranse en 9 sábados consecutivos ao longo do outono, no espazo do **Fogar do Santiso, sito no lugar de Trasellas, parroquia de Luou do concello de Teo**. Preséntanse como propostas de acción e visións por unha **TERRA e CULTURA máis sustentables**.

As xornadas “Terra e Cultura Sustentable” 2009, son **de balde e para todos os públicos**. Teñen un compoñente temático común que é a sustentabilidade. Estas xornadas están deseñadas como un **evento aberto e inclusivo**, as disitintas actividades conforman unha **proposta para toda a familia e para todos os públicos**. Invítase de novo á participación de toda a xente en xeral na **reflexión sobre a sustentabilidade e na exaltación do espacio como lugar de confluencia de cultura e lecer**.

Horta Ecolóxica e Millo Corvo en Terra e Cultura

O sábado **17 de outubro** tivo lugar a 1ª xornada adicada a **Agricultura e Gandeiría Sustentable**, dentro da proposta “Terra e Cultura Sustentable” que organiza a Asociación Cultural Os Ameios no Fogar do Santiso. Esta temática terá continuidade na xornada do sábado 24 de outubro.

O obxectivo da xornada foi o e amosar experiencias reais de traballo no eido da **Agricultura Tradicional** e da **Recuperación de Cultivos Autóctonos**. Isto foi posible, grazas á inestimable axuda e colaboración de Pilar Vispo, da horta ecolóxica de Vila de Cruces - A Casa da Quenlla, así coma dos membros da Asociación Cultural Meiro de Bueu.

A proxección do vídeo “**Rexurdir do Millo Corvo, testemuña dunha tradición**”, alimentou o debate e a reflexión sobre a compostaxe, a recuperación de variedades autóctonas, os manexos gandeiros, a procura de sementes ecolóxicas, a produción e comercialización... Para continuar coa animada charla e facelo in-situ, tod@s foron á horta ecolóxica do Fogar do Santiso onde puidose ver diferentes técnicas de cultivo e comentar as peculiaridades do traballo na horta.

Na oferta de actividades culturais e de lecer, puidemos ver en directo a artesanía en cestería por parte dos membros da Asociación de Pais de Minusvalidos de Teo (ASPAMITE), mesmo acompañáranos á visita á horta e na recollida do millo. Tamén contamos co traballo en vivo de Oscar Aldonza e Tucho Abalo na súa proposta **RECICL-ARTE**, estando a integrar o vidro de reciclaxe do restaurante e o barro nunha escultura que en cada xornada ira collendo forma e tamaño.

A charanga TNT de Teo animou ao público durante as actividades e no xantar. As actividades para @s nen@s comezaron coa visita á horta para recoller o millo para despois esfolalo entre tod@s. Xogos de recoñecemento de plantas medicinais e co paracaidas, serviron para que participara toda a familia. Á tarde e da mán de Alvaro Parajó, da Asociación Cultural A Mamoá, puidemos percorrer parte do roteiro de Luou. Alvaro explicounos o valor deste roteiro e mesmo puidemos ver algúns dos seus sinais máis identificativos.

Hortalizas ecolóxicas de tempada

O Millo Corvo, unha variedade autóctona recuperada

Pilar de A Casa da Quenlla na charla

Victoria da Asociación Cultural Meiro

José Santiso na horta ecolóxica do Fogar

O grupo de asistentes na horta

Grandes e pequenos na recollida do millo

O grupo de ASPAMITE traballando cos cestos

Bo traballo artesán e de integración social

Tod@s xunt@s esfolando o millo

Moita animación no Fogar do santiso

A Charanga TNT de Teo en plena actuación

Andaina polo Roteiro de Luou

Alvaro Parajó e o grupo na Pena movediza

Un saúdo para tod@s dende o corazón de Teo

Foi unha xornada completa que rematou á posta do sol e que permitiu amosar experiencias concretas de traballo sobre cultivos autóctonos e horta ecolóxica. Tamén puidemos ter momentos de lecer e compartir nas actividades, que serviron para poder nos coñecer mellor. Terra e Cultura vai indo no proceso de animar cara á integración cultural e social e na procura da reflexión pola sustentabilidade. Animádevos a participar connosco.

XORNADA 3ª

Agricultura e Gandeiría Sustentables II

Sábado 24 de outubro
PROGRAMA

10,00 Charlas: (presenta A.C. Os Ameios)

Agricultura bio-dinámica: Eliecer Álvarez - [Alagua Ecotecnoloxía](#)

Alagua-Ecotecnoloxía é un proxecto máis un empeño, en atopar e aplicar técnicas e tecnoloxías que solucionen os problemas medioambientales sen xerar problemas novos. Os seus produtos, imitan á natureza nos seus procesos de rexeración da materia orgánica e de descontaminación de solo e auga; estando a apostar por un modelo de produción, comercio e consumo responsables e sustentables. Eliecer Álvarez é o responsable desta empresa de Madrid, así como colaborador da **Finca Río Pradillo** onde está a sé da Asociación Española de Biodinámica.

Microorganismos Efectivos (EM®): Andres Reboreda - [Reboreda S.L.](#)

Reboreda s.l., ven traballando dende o ano 2003 con Microorganismos Efectivos como substituto dos produtos de síntese. O concepto dos Microorganismos Efectivos (EM®) foi desenvolvido polo profesor Teruo Higa da Universidade de Ryukyus, en Okinawa, Xapón. Componse de microorganismos benéficos que existen de xeito espontáneo na natureza e poden se aplicar como inoculantes para incrementar a diversidade microbiana, rexerar solose augas e como revitalizadores de plantas. Están compostos por: Bacterias fototrópicas, Bacterias ácido lácticas, Lévedos e Actinomicetos. Os **Microorganismos Efectivos** son microorganismos ubícuos, non nocivos, nin manipulados xenéticamente e están certificados para o seu uso na Agricultura Ecolóxica.

12,00 Obradoiros prácticos, Visita á horta e distintas aplicacións prácticas de EM®:

- ✓ Mostra de **Compostaxe anaeróbica con EM** dos residuos orgánicos do Fogar do Santiso.
- ✓ Obradoiro de realización de **Bokashi de farelo de trigo con EM para compostaxe caseira**.

12,00 Mercadiño de artesáns, música e actividades para nen@s:

Contaremos coa colaboración de:

- ✓ **A forza artística de SANTIAGO MARTÍNEZ**, permitíranos vivir en directo a súa impactante experiencia de converter a **ferralla en escultura**.
- ✓ **ALENLLA** ofreceranos a súa **artesanía en directo** en bisutería e complementos, feita con materiais naturais e con deseños exclusivos.
- ✓ A proposta **RECICL-ARTE** vai collendo ritmo e tamaño. De novo **OSCAR ALDONZA E TUCHO ABALO** amosarán en directo a **integración da Arte e a reciclaxe**, co moldeado da escultura que estará a ser un referente de creatividade e sustentabilidade, ao usar os residuos de vidro do restaurante.
- ✓ A **exposición da artesanía** da Asociación de pais de minusválidos de Teo (**ASPAMITE**), estará presente coa súa cestería, alfombras e encadernación.
- ✓ **ACTIVIDADES PARA NEN@S:** participaremos no obradoiro de **Bokashi de farelo de trigo con EM para compost**, teremos **DINÁMICAS de coñecemento de froitas e verduras de tempada**, tamén haberá unha **GYMNKANA de plantas e animais**. **VIOLETA** regalaranos a súa maxia con **globos e maquillaxe**. Xogaremos tamén **TODA A FAMILIA co paracaidas de mil cores**.
- ✓ Coma sempre a **MÚSICA POPULAR** ambientará os espazos e as actividades.

13,00 Proxección vídeo: "Agricultura Sinérxica, la huerta de Emilia Hazelip"

O microbiólogo e agricultor xaponés **Masanobu Fukuoka** foi o precursor da **Agricultura Sinérxica**, un sistema sen laboreo que supuso a primeira gran reforma desde que existe a agricultura. **Emilia Hazelip** descubriu en 1978 este traballo, que confirmou as súas intuicións sobre a capacidade autofertilizante do solo cando se está a respetar a súa propia dinámica salvaxe. Este vídeo, editado en abril de 1995, é o único existente en castelán sobre agricultura auto-fértil. Nel amósase paso a paso a creación dunha horta-xardín comestible creada sobre un terreo dunha hectárea.

16,30 Obradoiros prácticos, Visita á horta e distintas aplicacións prácticas de EM®:

- ✓ Obradoiro de realización de **Funxicida e Insecticida natural (EM 5)**
- ✓ Obradoiro de realización de **Bolas de arxila para depuración de estanques (EM NANGO)**

18,30 Proxección vídeos: "Aplicación de EM en agricultura"

Colaboran nesta xornada:

FOGAR DO SANTISO, CONCELLO DE TEO,

Alagua Ecotecnoloxía, Alenlla, Asociación Aspamite, Anxelot Design, Oscar Aldonza, Reboreda S.L.,

Rede de Amigos do Fogar do Santiso, Santiago Martínez, Tucho Abalo, Zamo Tamay.

21 de outubro 2009

3ª XORNADA: AGRICULTURA E GANDEIRÍA SUSTENTABLES II
“TERRA e CULTURA SUSTENTABLE” 2009
no Fogar do Santiso

A A.C. Os Ameios presenta o **sábado 24 de outubro** a **3ª xornada “Terra e Cultura Sustentable”** con actividades culturais e de lecer para toda a familia, que amosarán en vivo unha **forxa artística, escultura feita con barro e vidro reciclado, artesanía, música e actividades para nen@s.**

Na presentación de experiencias para a sustentabilidade, amosaranse distintas experiencias, técnicas e tratamentos biolóxicos para agricultura e gandeiría; nas charlas sobre **Agricultura Biodinámica e Microorganismos Efectivos (EM©)**, nos **obradoiros prácticos de compostaxe e tratamentos biolóxicos para plantas e augas** e na proxección de **vídeos temáticos.**

- As **10 da mañá** comezarán as **CHARLAS TEMÁTICAS SOBRE AGRICULTURA BIODINÁMICA E MICROORGANISMOS EFECTIVOS (EM©)**, por **Eliecer Álvarez, de Alagua-Ecotecnoloxía, e Andrés Reboreda, de Reboreda S.L..**
- De seguido, poderase participar nunha **mostra sobre compostaxe dos residuos orgánicos do Fogar**, así como nun **obradoiro de bokashi de farelo de trigo para compostaxe caseira.**
- O **ferreiro SANTIAGO MARTÍNEZ** traballará en vivo na súa **FORXA ARTÍSTICA**, transformando a ferralla en pezas artísticas. Todo un espectáculo visual de plástica e tradición.
- Teremos artesanía por parte de **ALENLLA**, con **complementos e bisutería feita con materiais naturais.**
- **RECICL-ARTE** é a proposta realizada en directo por **OSCAR ALDONZA e TUCHO ABALO** para **integrar a RECICLAXE Á ESCULTURA. Barro e vidro reciclado** do restaurante, conforman a súa iniciativa pola creatividade e a sustentabilidade da Arte.
- Contaremos coa **exposición de artesanía da Asociación de pais de minusválidos de Teo (ASPAMITE)** realizada polas persoas integrantes da asociación.
- A **MÚSICA POPULAR** acompañarán as actividades.
- O **PÚBLICO INFANTIL** poderá participar no **obradoiro de compostaxe, nunha GYMKNANA de plantas e animais e na dinámica de coñecemento de froitas e verduras de tempada. GLOBOS, MAQUILLAXE e o PARACAIDAS de mil cores**, estarán presentes para nenos e nenas, rapaces e rapazas.
- Contaremos tamén coa **proxección do vídeo “Agricultura Sinérxica, a horta de Emilia Hazelip”.**
- Despois do xantar, teremos **obradoiros prácticos de realización de funxicida e insecticida biolóxicos e tratamento biolóxico para augas.** Poderemos ver tamén **vídeos de aplicacións dos microorganismos efectivos na agricultura**

A Asociación Cultural Os Ameios, organiza estas xornadas de reflexión e experiencias sobre a sustentabilidade, que contan coa colaboración do **Fogar do Santiso** e do **Concello de Teo**, As xornadas celebranse en 9 sábados consecutivos do outono, no **Fogar do Santiso, sito no lugar de Trasellas, parroquia de Luou do concello de Teo.** Preséntanse como propostas de acción e visións por unha **TERRA e CULTURA máis sustentables.**

As xornadas “Terra e Cultura Sustentable” 2009, son **de balde e para todos os públicos.** Teñen un compoñente temático común que é a sustentabilidade. Estas xornadas están deseñadas como un **evento aberto e inclusivo**, as distintas actividades conforman unha **proposta para toda a familia e para todos os públicos.** Invítase de novo á participación de toda a xente en xeral na **reflexión sobre a sustentabilidade e na exaltación do espazo como lugar de confluencia de cultura e lecer.**

Terra e Cultura presentou os EM e a Biodinámica

A 3ª xornada Terra e Cultura Sustentable, **Agricultura e Gandeiría Sustentable II**, desenvolveuse o sábado 24 de outubro. Permitiu amosar información e experiencias prácticas sobre a **Agricultura Biodinámica** e os **Microorganismos Efectivos (EM)**.

Eliecer Álvarez de **Alagua Ecotecnoloxías**, presentounos unha panorámica da concepción do cósmos e das influencias dos astros e da lúa nos manexos agrícolas e gandeiros, das influencias dos preparados biodinámicos, do control de pragas e da saúde vexetal e animal.

Andrés Reboreda de **Reboreda S.L.**, falounos dos Microorganismos Efectivos (EM©) e da súa importancia en procesos biolóxicos de rexeración de solos, augas e plantas. A xestión dos residuos orgánicos pode ser favorecida polo uso destes microorganismos, na compostaxe, no tratamento de augas residuais e mesmo na elaboración de preparados biolóxicos contra fungos e insectos.

No [web de Reboreda S.L.](#) tes información sobre os Microorganismos Efectivos

De seguido comezou o obradoiro de realización de bokashi con EM para compostaxe doméstico cunha participación moi numerosa. As persoas que participaron puideron levar ás súas casas o farelo de trigo mesturado con EM, para comezar na andaina de compostaxe dos residuos orgánicos.

Prema eiquí para ver o vídeo de como facer compost con bokashi EM

A oferta cultural, artística e de lecer estivo animada pola presenza da **forxa artística de Santiago Martínez**, que encheu o espazo de cheiro a carbón e son de martelo contra o ferro. **Alenya** presentounos a súa artesanía en bisutería e complementos, feita con materiais naturais. **ASPAMITE** ofreceunos a súa artesanía en cestería, alfombras e encadernación. As **actividades para nen@s**, nesta ocasión foron no espazo para crianzas que está reservado aos días sen sol. Aínda así a participación permitiu disfrutar de momentos de lecer moi gratos para a xente pequena.

Despois do xantar realizamos outro **obradoiro con EM** e con diferentes plantas (cebolas, allos, estrugas, pementa...) para acadar o chamado **EM5**, que permite, despois da fermentación, o seu uso como funxicida e insecticida. Despois preparamos a fermentación de carbón vexetal máis EM, que usaremos na depuración das augas do estanque, xunto coas bolas de arxila **EM Dango**, na xornada de auga e sustentabilidade o vindeiro 7 de novembro.

Eiquí podes ver un video (en inglés) sobre as bolas de arxila EM Dango.

Eliecer Álvarez de Alagua Ecotecnoloxías

Andrés Reboreda de Reboreda S.L.

Preparando o obradoiro de bokashi de farelo

Mans á obra co farelo e os EM

Santi Martínez e Abel Martíns co ferro no lume

A forxa artística é un traballo único

Abel co seu primeiro dragón de forxa

O ferreiro convocou a moito público

Santi traballando no detalle do dragón de forxa

A artesanía de ASPAMITE ten espazo fixo

Artesanía en bisutería e complementos

Alenya en pleno traballo

Un saúdo desde o espazo infantil

Recoñecendo os cultivos de tempada

Globos para amenizar e disfrutar

O boceto da escultura de Oscar e Tucho

Todo tipo de lixo vale para Recicl-Arte

Oscar Aldonza e Tucho Abalo en pleno traballo

Enchendo de lixo a estrutura

Obradoiro de EM5, funxicida e insecticida

Unha vela pola Paz e a NON Violencia

Outra xornada, aínda que húmida e con choiva, moi animada no Fogar do santiso. Outra oportunidade de achegar experiencias e presentar propostas para unha Terra e Cultura máis sustentables. Vémonos o vindeiro sábado para seguir coa reflexión, nesta ocasión falaremos do bosque.

Animádevos a vir, a asistencia é gratuita e as experiencias para toda a familia moi interesantes.

XORNADA 4ª

Silvicultura Sustentable

Sábado 31 de outubro
PROGRAMA

10,00 Charlas: (presenta A.C. Os Ameios)

Bosque comestible & sustentable: César Lema, Iván Novoa & Carlos Camino – [PermaCultura na Galiza](#). O bosque comestible é un concepto que deriva do inglés *Forest Garden* ou *Food Forest* (bosque horta ou bosque de alimentos). No plantexamento deste concepto, preténdese emular á natureza na sucesión natural do bosque, estando a intervir cun deseño do mesmo de xeito consciente, na procura dun espazo que poda servir para a produción de alimentos, a colleita de madeira e a creación de bio-diversidade. A rede de **PermaCultura na Galiza** leva uns anos amosando este concepto no noso país e ensaiando algunhas propostas para diferentes espazos de horta e forestais. Nesta charla presentaranse algúns deseños e mesmo falarase da sucesión natural do bosque senlleiro da Galiza, a carballeira, e de como poder mellor integrar os usos forestais de xeito sustentable.

Viveirismo Sustentable: Ramiro Martínez - Viveiros O Pomariño, A Capela

O Viveiro O Pomariño foi o primeiro Produtor de Froiteiras autorizado en Galicia. Desenvolve dende 1999 un traballo de recuperación e propagación de variedades autóctonas, incluído o castiñeiro, moitas delas case desaparecidas. Tamén colabora en cursos e xornadas frutícolas sobre todo no que respeita ao tema do enxertado, ensinando as novas e tamén antigas técnicas. En 2008 entra a formar parte como socio fundador da Asociación Galega da froita autóctona do Eume (AGFA do Eume), da cal Ramiro Martínez é vicepresidente. Esta asociación desenvolve un intenso labor de recuperación e promoción da nosa froita, especialmente entre os escolares, a través da realización de festas de exaltación, e a posta en marcha de varios campos de ensaio e demostración así como a creación de un Campo de Conservación de variedades da comarca Eume-Ferrol-Ortega en colaboración co Concello de San Sadurniño, no cal xa están plantadas 120 variedades de froiteiras.

12,00 Obradoiro práctico: Deseño de Bosque Comestible – Frondosas, froiteiras, arbustivas

Iremos á horta do Fogar do Santiso, onde preténdese establecer unha plantación de froiteiras de variedades autóctonas, e mesmo poderemos visitar o bosque de Trasellas anexo ao restaurante; para reflexionar in situ, coas persoas que participan na charla, de como realizar a intervención forestal de xeito sustentable.

12,00 Mercadiño de artesáns, música e actividades para nen@s:

Contaremos coa colaboración de:

- ✓ **APARICIO AÑÓN**, presentará a súa **artesanía en cerámica de Buño**. Poderemos contemplar en vivo no seu torno, a realización de pezas artesás estando a combinar formas tradicionais cunha singular personalidade.
- ✓ **RECICL-ARTE** xa ten estrutura e un tamaño considerable. Con **OSCAR ALDONZA E TUCHO ABALO** continuaremos a seguir a proposta de creación artística na **integración da Arte e a reciclaxe**, co moldeado dunha escultura con barro e residuos de vidro do restaurante.
- ✓ A **exposición da artesanía** da Asociación de pais de minusválidos de Teo (**ASPAMITE**), estará de novo presente coa súa cestería, alfombras e encadernación.
- ✓ **ACTIVIDADES PARA NEN@s:** iremos ao bosque e teremos **XOGOS e DINÁMICAS de coñecemento de árbores, follas e froitos**, tamén iremos á tarde á recolleita de setas. **Globos, maquillaxe e o paracaidas de mil cores**, estarán de novo presentes para grandes e pequen@s.
- ✓ Haberá actuacións de **MÚSICA POPULAR** para ambientar os espazos e as actividades.

13,00 Proxección vídeo: "Establishing a Food Forest" (Creando un bosque de alimentos) de Geoff Lawton.

Neste vídeo, conducido polo responsable de Tagari Farm en Australia, amósase paso a paso o establecemento dun bosque comestible e sustentable por si mesmo para a produción de alimentos. Poderemos ver a sucesión do propio bosque e como un deseño consciente pode favorecer á natureza. Tagari Farm é a sé do Instituto Australiano de PermaCultura, que foi creado por Bill Mollison en 1989. Geoff Lawton é un dos seus discípulos e un dos permacultores máis especializados no desenvolvemento do concepto do bosque comestible & sustentable.

16,30 Saída ao monte e recolleita de setas

Aproveitaremos a tarde, para saír de andaina polo bosque de Trasellas e polo roteiro de Luou, na busca de setas e cogomelos de tempada.

Colaboran nesta xornada:

FOGAR DO SANTISO, CONCELLO DE TEO,

Anxelot Design, Aparicio Añón, Asociación Asпамite, Oscar Aldonza, PermaCultura na Galiza, Rede de Amigos do Fogar do Santiso, Tucho Abalo, Viveiros O Pomariño, Zamo Tamay.

27 de outubro 2009

4ª XORNADA: SILVICULTURA SUSTENTABLE
“TERRA e CULTURA SUSTENTABLE” 2009
no Fogar do Santiso

O sábado 31 de outubro terá lugar a 4ª xornada “Terra e Cultura Sustentable”, coa presentación de propostas para a sustentabilidade do bosque galego amosándose distintas experiencias; nas charlas sobre Bosque Comestible e Sustentable e Viveirismo Sustentable, nun obradoiro práctico de deseño con visita á horta e ao bosque e na proxección dun vídeo temático.

As ACTIVIDADES PARA NEN@S e para o resto da familia, complementarase coa proposta CULTURAL E DE LECER: Artesanía, Escultura, Música e saída ao monte por Setas.

- As 10 da mañá comezarán as CHARLAS TEMÁTICAS SOBRE BOSQUE COMESTIBLE E SUSTENTABLE e de VIVEIRISMO SUSTENTABLE; por parte da Rede de PermaCultura na Galiza, e por Ramiro Martínez do Viveiro O Pomariño.
- De seguido, poderase participar nunha visita a distintos espazos de bosque e horta, para a reflexión sobre o deseño dun bosque sustentable de frondosas, froiteiras e arbustos.
- O oleiro APARICIO AÑÓN traballará en directo no torno a CERÁMICA DE BUÑO, realizando pezas artesás con formas tradicionais e a súa singular persoalidade.
- OSCAR ALDONZA e TUCHO ABALO continuarán in situ no traballo xa comezado nas anteriores xornadas. RECICL-ARTE xa ten un espazo fixo no entorno do Fogar do Santiso e o seu tamaño xa fai albiscar o resultado. A integración da RECICLAXE Á ESCULTURA, dará moito que falar.
- A exposición de artesanía da Asociación de pais de minusválidos de Teo (ASPAMITE) realizada polas persoas integrantes da asociación, segue a ter o seu espazo connosco.
- A MÚSICA POPULAR acompañarán as actividades.
- O PÚBLICO INFANTIL poderá participar nunha DINÁMICA DE RECOÑECIMIENTO de árbores, follas e froitos e na saída ao monte para a recollida de setas. Os GLOBOS, a MAQUILLAXE e o PARACAIDAS de mil cores, acompañaranos xunto a nosa FADA PAIASO VIOLETA.
- Contaremos tamén coa proxección do vídeo “*Establishing a Food Forest*” (Creando un bosque de alimentos) de Geoff Lawton. (Vídeo en lingua inglesa con subtítulos en castelán)
- Á tarde, sairemos na busca de setas e cogomelos de tempada.

A Asociación Cultural Os Ameios, organiza estas xornadas de reflexión e experiencias sobre a sustentabilidade, que contan coa colaboración do Fogar do Santiso e do Concello de Teo, As xornadas celebranse en 9 sábados consecutivos do outono, no Fogar do Santiso, sito no lugar de Trasellas, parroquia de Luou do concello de Teo. Preséntanse como propostas de acción e visións por unha TERRA e CULTURA máis sustentables.

As xornadas “Terra e Cultura Sustentable” 2009, son de balde e para todos os públicos. Teñen un compoñente temático común que é a sustentabilidade. Estas xornadas están deseñadas como un evento aberto e inclusivo, as distintas actividades conforman unha proposta para toda a familia e para todos os públicos. Invítase de novo á participación de toda a xente en xeral na reflexión sobre a sustentabilidade e na exaltación do espazo como lugar de confluencia de cultura e lecer.

Bosque, froitas, setas e barro en Terra e Cultura

Silvicultura Sustentable foi a proposta da 4ª xornada Terra e Cultura Sustentable, celebrada o 31 de outubro no Fogar do Santiso. Nela presentouse información e experiencias prácticas sobre o **Bosque Sustentable e Comestible** e sobre **Viveirismo Sustentable**.

César Lema, Iván Novoa e Carlos Camino de [PermaCultura na Galiza](#), presentarón a visión do bosque desde a PermaCultura, estando a salientar o valor da sucesión natural, que na nosa terra leva á carballeira como bosque climax. Despois presentouse o concepto do [Bosque Comestible](#), e amosáronse algúns deseños que están en desenvolvemento ou en aplicación. Descarga a presentación sobre Sucesión Natural.

Ramiro Marínez do **Viveiro O Pomariño en A Capela**, presentounos o seu traballo de viveirismo sustentable, no eido da recuperación de variedades autóctonas de froiteiras, frondosas e arbustivas da Galiza. Todo un exemplo a prol da sustentabilidade e pola saúde da nosa alimentación. Ramiro explicounos o valor das distintas variedades autóctonas e como o seu cultivo permiten unha xestión da súa saúde con case que ningunha necesidade de produtos químicos.

Despois da charla, preparamos as ferramentas e as diferentes árbores para a súa plantación, preto da horta do Fogar. Unha certa variedade de froiteiras autóctonas estanse a plantar coa idea de podelas robustecer e replicar. Pero o tempo, o meteorolóxico e o de xantar, só permitiunos unha pequena visita e a plantación de froiteiras quedou para outro momento. SAN XOÁN, TRES EN CUNCA, PRÍNCIPE, SAN ISIDRO, SAN RAMÓN, ROXELIA, COIRO DE SAPO, MANTEIGA, URRACA, PINGUELA, COLLON DE FRADE, CLAUDIAS... son algunhas das variedades autóctonas de maceiras, pereiras e ameixeiras que o Viveiro O Pomariño ten a disposición e que estarán no bosque de froiteiras do Fogar.

A oferta cultural, artística e de lecer estivo animada pola presenza da **artesanía de cerámica de Buño do oleiro Aparicio Añón**, que deleitounos coa súa creatividade co barro no torno de olería. **Oscar Aldonza e Tucho Abalo** seguiron co modelado do monumento **“O DRUIDA POETA”**, a escultura que inaugura a proposta **RECICLArte**, que xa vai collendo forma e chamando a atención do público do Fogar. **A Asociación de Pais de Minusválidos de Teo - ASPAMITE** ofreceunos de novo a exposición da súa artesanía en cestería, alfombras e encadernación.

As **actividades para nen@s**, nesta ocasión foron adicadas ao bosque, recoñecemos froitos, follas e árbores, estando a salientar o valor do bosque como unidade ecolóxica de saúde no monte. Puidemos disfrutar de momentos de lecer moi gratos para a xente pequena.

Despois do xantar dispuxémonos para ir ao **Roteiro polo monte por setas**, fomos acompañados e asesorados polo **experto micólogo Raul Rodríguez** e levamos os nosos pés por máis dunha corredoira dos montes de Trasellas. Mesmo, co permiso dos trasgos, atopamos algunhas setas e descubremos unha carballeira esquecida. Voltamos case que de noite e preparamos a cociña para boletus, cantarelas, pleurotas e outras amigas do bosque.

Eiqui podes ver o deseño do bosque Santiso

Froiteiras, frondosas e arbustivas para o bosque do Fogar

Presentación da xornada

César, Iván e Carlos de PermaCultura na Galiza

Ramiro Martínez do Viveiro O Pomariño

Aparicio e Xosé Santiso

Coas mans no barro

Tucho Abalo e Aparicio Añón

Moita animación a carón do torno

O traballo de Aparicio é rápido e creativo

Toda unha exposición que quedará connosco o resto das xornadas

A maqueta do druida e o traballo de Tucho

Os detalles no modelado da escultura

O Druida Poeta que inaugura RECICLArte

Identificando árbores polas follas e froitos

Moita maxia e cores para a xente pequena

Imos ao monte por setas, vinde connosco

Raúl ofrécenos a súa sabedoría

Compre limpar os fungos coa navalla

Velaiquí a colleita de setas, máis algúnha hortaliza

Saúdos e feliz Aninovo Celta

O Samaín, o aninovo celta, sorprendeunos despois dunha xornada de exhaltación do bosque, das árbores. da súa maxia. Nela puidemos ter o barro como referente, follas, froitos e as setas como agasallo da terra. Xa o druida lévanos da man neste percorrido apaixonante pola busca da sustentabilidade, a nosa terra e cultura están a florecer neste outono na Galiza. Deixádevos seducir por este escenario e estes compañeiros e non deixedes de vir canda nós.

XORNADA 5ª

Auga e Sustentabilidade

Sábado 7 de novembro
PROGRAMA

10,00 Mesa Redonda – AUGA E SUSTENTABILIDADE: (modera A.C. Os Ameios)

Xestión sustentable de auga - Xan Neira Seijo, Agroecólogo

Xan Neira é Profesor de Planeamento de Recursos Hídricos da E.P.S. e responsable de numerosos Cursos de Agroecoloxía da USC; membro da **Sociedade Galega de Agroecoloxía (SOGA)**; vogal responsable da Auga da Sociedade Española de Agricultura Ecolóxica; responsable da Campaña "Son de Auga, Latexos da Terra", para a promoción do uso racional da auga de estudantes de secundaria; responsable e colaborador en proxectos e estudos de mellora no uso de auga en zonas regables, entre eles o [proxecto AEFER \(Agricultura Ecológica, Fuente de Empleo Rural\)](#), para promover o establecemento e conversión de agricultores e empresas á agricultura ecolóxica.

Depuración de augas con Microorganismos Efectivos EM - Andrés Reboreda, [Reboreda S.L.](#)

Reboreda S.L., ven traballando dende o ano 2003 con Microorganismos Efectivos como substituto dos produtos de síntese. Os Microorganismos Efectivos (EM®) foi desenvolvido polo profesor Teruo Higa da Universidade de Ryukyus, en Okinawa, Xapón. Os Microorganismos Efectivos revélanse como unha oportunidade no tratamento biolóxico de augas residuais en pozos e fosas sépticas, para a súa reutilización en sistemas de rego para a agricultura.

Sistemas de macrófitas para depuración de augas residuais – Analía Moares, [Amigos da Terra](#)

Analía Moares é a responsable do **centro de educación ambiental As Corcerizas**, onde Amigos da Terra apostou pola realización dunha balsa para depuración das augas residuais co sistema de plantas Macrofitas. O sistema [FMF \(Filtro de Macrofitas en Flotación\)](#) para a rexeración de augas residuais permite a depuración de augas residuais mediante balsas de plantas de gran tamaño. Contaremos tamén coa participación de [Tp3 Oficina Técnica Forestal S.L.](#), empresa colaboradora autorizada por Macrofitas S.L. para o desenrolo de proxectos, implantación e mantemento do sistema Hidrolution-FMF en Galicia. O sistema FMF ten tido o seu recoñecemento internacional no Cumio de Kyoto onde foi "Mención de honor" de Accións sobre a auga.

12,00 Obradoiro práctico: Deseño de Sistema de depuración de Augas Residuais en Estanque.

Iremos ao rego e o estanque do Fogar do Santiso, onde preténdese deseñar unha balsa de depuración de augas, para reflexionar, coas persoas que participan na charla, de como realizar a intervención de xeito sustentable.

12,00 Mercadiño de artesanías, música e actividades para nen@s:

- ✓ Agora xa podemos brindar no Fogar, porque o **vidro das nosas botellas** vaise converter en "**O DRUIDA POETA**". A escultura de **OSCAR ALDONZA e TUCHO ABALO** integrada na proposta **RECICLARte**: unha proposta de proxectos de creación aberta con materiais reciclables.
- ✓ Membros da **Asociación de pais de minusválidos de Teo (ASPAMITE)**, amosarán **en vivo a artesanía de realización de alfombras**. Tamén estará de novo presente coa súa exposición de cestería, alfombras e encadernación, que realizan de cotío no seu programa de integración social e laboral.
- ✓ **ACTIVIDADES PARA NEN@S**: iremos ao regato e teremos **XOGOS e DINÁMICAS** de **sensibilización sobre a auga, desde unha pinga, a choiva ata o mar**, tamén poderemos ir á tarde aos Muiños cos maiores. **Globos, maquillaxe** e o **paracaidas de mil cores**, estarán de novo presentes para grandes e pequen@s.
- ✓ Haberá actuacións de **MÚSICA POPULAR** para ambientar os espazos e as actividades.

13,00 Proxección vídeo: "Los mensajes del agua", de Masaru Emoto.

Este documental leva á linguaxe audiovisual o contido do libro do mesmo nome. "*Mensajes del agua*", do doutor M. Emoto, é o resultado dos traballos de investigación procedentes da análise da auga de diversas procedencias mediante a utilización de resonancia magnética. Isto permite a observación do HADO (enerxías sutís relacionadas coa conciencia) e amosa con imaxes da auga cristalizada, como ésta se ve influída por diversos factores coma a música ou a conciencia das persoas. Tanto no libro como no documental, evidénciase que os pensamentos e as emocións poden alterar a estrutura molecular da auga e poden facer comprender a forma tan íntima na que están conectados os seres humanos e o Universo.

16,30 Visita aos muiños da zona

Faremos un percorrido pola parroquia e bosques de Luou, achegándonos ao roteiro con muiños que percorre o Rego de Sestelo, pasando por varias aldeas da comarca.

Colaboran nesta xornada:

FOGAR DO SANTISO, CONCELLO DE TEO,

Amigos da Terra, Anxelot Design, Asociación Aspamite, Oscar Aldonza, Reboreda S.L,

Rede Amigos do Fogar do Santiso, Tp3 Oficina Técnica Forestal S.L, Tucho Abalo, Xan Neira, Zamo Tamay.

3 de novembro 2009

5ª Xornada no Fogar do Santiso
“TERRA e CULTURA SUSTENTABLE 2009”

AUGA E SUSTENTABILIDADE
Arte e Reciclaxe - Integración Social
Educación para a Sustentabilidade
ECOLOXÍA > CULTURA > SOCIEDADE

O **SÁBADO 7 DE NOVEMBRO** terá lugar a 5ª xornada “Terra e Cultura Sustentable”, con actividades como: unha **MESA REDONDA** sobre **AUGA E SUSTENTABILIDADE**, coa proposta **RECICLArte** dos artistas **OSCAR ALDONZA E TUCHO ABALO** e coa **artesanía en vivo** por parte da **Asociación de Pais de Minusvalidos de Teo (ASPAMITE)**.

Propostas para a **reflexión sobre a Sustentabilidade Ecolóxica, Económica e Social**, que amosan a oportunidade da **integración social da cidadanía no traballo polo deseño dunha Sociedade máis comprometida**, polo traballo para unha **Terra e Cultura máis sustentables**.

- As **xornadas** comezarán coa **MESA REDONDA: AUGA E SUSTENTABILIDADE**, coa participación de **XAN NEIRA** profesor de **Agroecoloxía** da USC, **ANDRÉS REBOREDA** de **Reboreda S.L.** e **ANALÍA MOARES** de **Amigos da Terra**.
- De seguido, poderase participar nunha **visita a distintos espazos do entorno do Fogar do Santiso**, para a **reflexión sobre o DESEÑO DUN SISTEMA DE DEPURACIÓN DE AUGAS RESIDUAIS**.
- Xa podemos brincar co vidro das nosas botellas, que estase a converter no **monumento a “O DRUIDA POETA”**, **escultura feita co vidro reciclado do Fogar do Santiso**, realizada polos artistas **OSCAR ALDONZA e TUCHO ABALO**, e integrada na proposta **RECICLArte: proxectos de creación aberta con materiais reciclábeis**.
- A **Asociación de pais de minusválidos de Teo (ASPAMITE)** ofrecerá **en vivo artesanía de confección de alfombras**, a súa **exposición permanente** de cestería e encadernación segue a ter o seu espazo connosco.
- A **MÚSICA** acompañará as actividades e dinamizará os espazos.
- O **PÚBLICO INFANTIL** poderá participar nas **DINÁMICAS DE SENSIBILIZACIÓN dos usos e a importancia da auga, e no coñecemento dos muiños da zona**. Os **GLOBOS**, a **MAQUILLAXE** e o **PARACAIAS de mil cores**, acompañaranos xunto a nosa **FADA PAIASO VIOLETA**.
- Contaremos coa proxección do **vídeo “Los Mensajes del Agua”** de **Masaru Emoto**. Unha mostra de cómo a **auga é parte integrante das nosas vidas**, cómo as emocións e os pensamentos poden lle afectar, e mesmo a nosa saúde.
- Á tarde, sairemos de **andaina polos Muiños da parroquia de Luou**. Unha proposta pola **recuperación do patrimonio cultural da comarca**.

As xornadas “Terra e Cultura Sustentable” 2009, organizadas pola Asociación Cultural Os Ameios, son **de balde e para todos os públicos**. Teñen un compoñente temático común que é a sustentabilidade. Estas xornadas están deseñadas como un **evento aberto e inclusivo**, as distintas actividades conforman unha **proposta para a INTEGRACIÓN SOCIAL da cidadanía na reflexión sobre a sustentabilidade**.

A Asociación Cultural Os Ameios, chama á **responsabilidade das administracións e dos medios de comunicación**, en visibilizar aquelas **accións claras de reflexión e traballo pola sustentabilidade**. A sustentabilidade non ocorre por si soa, é un traballo no cal todas as súas dimensións deben de se procurar de xeito integral. A **integración social, a exaltación dos valores culturais e artísticos, o lecer, a educación e a reflexión técnica para a sustentabilidade** son todos eles valores e obxectivos que se amosan nas xornadas.

Terra e Cultura aposta pola Sustentabilidade da Auga

O 7 de novembro, foi a data da 5ª xornada Terra e Cultura Sustentable, adicada expresamente á **Auga e Sustentabilidade**. Nunha mesa redonda sobre esta temática, presentouse unha reflexión sobre a **Xestión Sustentable da Auga**, así como distintas técnicas de **Depuración de Augas con Microorganismos Eficientes**. Tamén foi ocasión de coñecer o proceso e a experiencia de **Depuración de Augas co sistema de prantas Macrofitas**.

Foi o **agroecólogo e profesor da USC en Lugo, Xan Neira Seijo**, quen abriu a palestra coa súa exposición sobre **Xestión Sustentable da auga**. Nesta presentación Xan chamou a atención sobre a necesidade da racionalidade no uso da auga e a importancia do seu manexo consciente e sustentable, como elemento central dunha agricultura e gandeiría ecolóxicas. >>> Descarga o documento [*“Si el agua no falta, cual es el problema”*](#) (PDF 435 Kb).

Xan aproximounos aos distintos traballos de investigación e docencia nos que está involucrado, como o proxecto [*AEFER \(Agricultura Ecológica, Fuente de Empleo Rural\)*](#), ou como diferentes estudos realizados para a [*Fundación Nueva Cultura del Agua*](#). O traballo desta entidade conflúe no [*Congreso Ibérico sobre Xestao e Planificación da Auga*](#), neste enlace está toda a información das distintas edicións do congreso.

Despois puidemos contar coa presentación do traballo de **Andrés Reboreda, de [Reboreda SL](#)**, sobre **Depuración de Augas con Microorganismos Efectivos (EM)**. Andrés falounos da cantidade de contaminación que están a soportar as nosas augas, sobre todo nas cidades, e de cómo podemos facer unha xestión individual da súa sustentabilidade estando a modificar os nosos usos. Nesta tarefa os Microorganismos Efectivos (EM) poden aportar solucións. >>> Descarga ou ve a presentación [“Depuración del Agua EM”](#) (PPS 1,9 Mgb).

De seguido, **Analía Moares de [Amigos da Terra](#)**, presentóunos o **sistema de Depuración de Augas por Macrofitas**, que está en funcionamento no albergue de As Corcerizas. Analía contounos como foi a súa instalación e cómo estase a desenvolver como tecnoloxía apropiada, nun espazo exemplar no uso de enerxías renovables e tecnoloxías limpas. Descarga ou ve a presentación [“Macrofitas AsCorcerizas”](#) (PPS 73 Mgb).

Para completar a palestra, membros da **Oficina Técnica Forestal Tp3**, que teñen a representación do **sistema de depuración por Macrofitas - Hidrolution**, presentaron a realidade e as características do sistema e comentaron as súas peculiaridades naqueles lugares onde está instalado este sistema. Descarga ou ve a presentación [“Hidrolution Macrofitas Tp3”](#) (PPS 36 Mgb).

Despois da palestra e do correspondente debate entre as persoas participantes, puidemonos achegar aos espazos de fonte, regato e estanque do Fogar do Santiso, onde fixemos unha botadura colectiva de **bolas de arxila con microorganismos eficientes (EM Dango)**. Estas bolas irán facendo o seu labor de depuración segundo vaian degradándose. Nesta acción colectiva apuntáronse todas as persoas participantes da xornada, sobre todo foi a xente pequena quen disfrutou.

“O DRUIDA POETA”, a escultura de **Oscar Aldonza** e **Tucho Abalo** integrada no **RECICLArte**; xa ten tamaño e comeza a ter rostro e rasgos identificativos, na súa fase de modelado en barro. O traballo destes artistas dará que falar e merece seren salientado. Para continuar co barro, tivemos ocasión de ver o traballo de **olería de Buño de Aparicio Añón**, que realizou na derradeira xornada.

A **[Asociación de pais de minusválidos de Teo \(Aspamite\)](#)**, regalounos de novo o seu traballo en vivo, coa **artesanía de confección de alfombras**, tamén a exposición permanente da súa artesanía estivo presente, para poderen comprobar o traballo de integración social e laboral..

Nen@s e rapaz@s puideron participar connosco coas bolas de arxila para depurar a auga e mesmo nas **dinámicas de sensibilización** sobre o uso sustentable da auga no fogar. **Globos e maquillaxe** completaron as actividades de lecer.

Despois do xantar e debido á choiva, tivemos que quedar no interior e non puidemos realizar o roteiro polos muíños de Luou. Iso permitiunos contemplar o **vídeo de Masaru Emoto “Los Mensajes del Agua”**, todo un canto á unicidade e á comprensión de cómo a auga é fonte de vida e estímulo de coidado e saúde.

Presentación d@s participantes

Xan Neira falounos da nova cultura da auga

Andrés Reboreda falou dos Microorganismos Eficientes

Analía Moares de Amigos da Terra

Javier de Tp3 presenta as Macrofitas

Debate e discusión de propostas para a auga

EM Dango para o regato e os estanques

As bolas de arxila gustaron a grandes e pequen@s

Todo o grupo na botadura de EM Dango

@s membr@s de ASPAMITE en pleno traballo

Cada quen realiza o seu propio deseño

Motivos e cores para as alfombras

Moi bo traballo de grupo

A exposición de Artesanía de ASPAMITE

A cerámica de Buño estivo presente tamén

O Druida Poeta e Oscar Aldonza

Detalles sobre o druida

Rostro venerable e xesto amable

@s participantes na sesión de vídeo

Masaru Emoto cautivounos coa súa mesaxe

O Arco da Vella bendeceu Terra e Cultura

A auga e as súas mesaxes foron o referente para todas nós durante esta xornada, nela atopamos unha conexión co noso verdadeiro ser. Tomaren conciencia desta importancia é un traballo permanente e case que unha obriga. Temos vivido de novo unha reflexión sobre a sustentabilidade e compartido momentos intensos, mesmo **o Arco da Vella** visitounos á tardiña para nos recordar que a Luz está tamén chea de cores. Achegadevos a Terra e Cultura, preparadevos para vivir experiencias diferentes e coñecer outros xeitos de vida máis sustentables.

6ª Xornada

VIVENDA SUSTENTABLE

Sábado 14 de novembro de 2009

PROGRAMA

10,00 **Charlas – VIVENDA SUSTENTABLE:** (presenta A.C. Os Ameios)

Criterios construción sustentable - Carlos Pujol – Técnico en construción sustentable.

Carlos Pujol procede do traballo artesán, dedicado durante varios anos á cesteiría, da que realizou traballos de investigación e divulgación. Comeza coa construción sustentable como una evolución persoal e profesional, estando a buscar os materiais e técnicas máis naturais posibles. Realiza varios proxectos de auto-construción á vez que está a colaborar con diferentes arquitectos, como profesional da bioconstrución. Na actualidade é un profesional adherido á [Asociación Española de Bioconstrución](#).

Materiais de construción sustentable & exposición – Entrepedras.

A empresa de bio-construcción [Entrepedras](#) leva un tempo apostando con forza pola recuperación dos materiais autóctonos e das técnicas construtivas tradicionais, para embelecer a paisaxe rural e recuperar aldeas esquecidas. Sen renunciar á funcionalidade e ao deseño integrado, en Entrepedras trabállase pola recuperación da pedra e das madeiras autóctonas, estando a construír coa convicción de que é posible levar á nosa vivenda solucións armoniosas, saudables e que estean a respetar o entorno. Na memoria construtiva de Entrepedras, está desde a vivenda de nova pranta, buscando o emprazamento máis axeitado, ata a rehabilitación de antigas casas abandonadas en lugares de aldea.

12,00 **Obradoiro práctico: Construción de cuberta verde en edificio de balas de palla**

Iremos xunto a unha estrutura de recente construción, realizada no Fogar do Santiso, feita con balas de palla e revocada con cal aérea. Poderemos observar os distintos materiais empregados e cómo proceder para a realización da cuberta verde.

12,00 **Mercadiño de artesanías, música e actividades para nen@s:**

Contaremos coa colaboración de:

- ✓ O **obradoiro de percusión tradicional galega de JOSÉ SALVADO SANÍN**, presentaranos en vivo a súa artesanía, para realizaren instrumentos que axiña poderemos facer soar. Unha oportunidade de ver en vivo a este artesán adicado á recopilación, restauración e construción de instrumentos musicais tradicionais.
- ✓ **“O DRUIDA POETA”**. A **escultura de OSCAR ALDONZA e TUCHO ABALO**, está a piques de ter a súa forma definitiva. O **vidro das nosas botellas** será o corpo do poeta e axiña Oscar e Tucho realizarán o molde. 2,30 m. de altura é algo como para nos interesar en **RECICLArte**: proxectos de creación aberta con materiais reciclables.
- ✓ A **exposición de artesanía** en cestería, alfombras e encadernación da **Asociación de pais de minusválidos de Teo (ASPAMITE)**, estará sempre presente cos artigos que resultan do seu programa de integración social e laboral.
- ✓ **ACTIVIDADES PARA NEN@S**: teremos **XOGOS e DINÁMICAS** para aprender a **cómo mellorar a nosa casa para que sexa máis sustentable**, tamén iremos ao bosque e teremos algún xogo de supervivencia. **Globos, maquillaxe** e o **paracaidas de mil cores**, estarán de novo presentes para grandes e pequen@s.
- ✓ Haberá **MÚSICA** para ambientar os espazos e as actividades.

13,00 **Proxección vídeo: “Paja Mental” – Palla Mental, de Heidi Snel**

As pacas de palla son un material de construción novo e interesante: renovable, ecolóxico, económico, e existente en abundancia. Colocándoas como se fosen ladrillos enormes, as pacas de palla aseguran un illamento térmico extraordinario e un ambiente interior san. Esta película alemana amosa a situación actual deste novo sistema construtivo. Nela, acompáñase o proceso de construción dunha casa en Alemaña; e a través de distintos exemplos, amósanse as posibilidades de deseño de casas realizadas con pacas de palla. Entrevistas con arquitectos, promotores e expertos dan resposta a preguntas e dúbidas importantes. E un apaixonante ensaio de resistencia ao lume demostra: ¡as paredes de palla non arden!

16,30 **Visita á vivendas de construción sustentable**

Se hai interés e demanda por parte das persoas participantes, farase unha visita a proxectos de construción sustentable da empresa Entrepedras. O desprazamento será individual, aínda que farase o posible por compartir medio de transporte.

Colaboran nesta xornada:

FOGAR DO SANTISO, CONCELLO DE TEO,

Anxelot Design, Asociación Aspamite, Carlos Pujol, Entrepedras, José Salvado Sanín, Oscar Aldonza, Rede Amigos do Fogar do Santiso, Tucho Abalo, Zamo Tamay.

10 de novembro 2009

6ª Xornada no Fogar do Santiso
“TERRA e CULTURA SUSTENTABLE 2009”

VIVENDA SUSTENTABLE
Bio-construcción
Materiais e Técnicas Sustentables
Balas de Palla, Cuberta Verde

A 6ª xornada “Terra e Cultura Sustentable”, terá lugar o **SÁBADO 14 DE NOVIEMBRE** no Fogar do Santiso con **CHARLAS e actividades** sobre **VIVENDA SUSTENTABLE**, com modelado da escultura “O DRUIDA POETA” dos artistas **OSCAR ALDONZA E TUCHO ABALO** e coa **artesanía en vivo de percusión tradicional galega** por parte de **JOSÉ SALVADO SANÍN**.

Propostas para a **reflexión sobre a Sustentabilidade Ecolóxica, Económica e Social**, que amosan a oportunidade da **integración social da cidadanía no traballo polo deseño dunha Sociedade máis comprometedora**, para unha **Terra e Cultura máis sustentables**.

- As **xornadas** comezarán coas charlas sobre **VIVENDA SUSTENTABLE**, coa participación do profesional **CARLOS PUJOL** que falará de **Construción Sustentable** e da empresa **ENTREPEDRAS**, coa **presentación e exposición de MATERIAIS E TÉCNICAS DE CONSTRUCCIÓN SUSTENTABLE**.
- De seguido, poderase participar nunha **visita a unha construción realizada con balas de palla no Santiso**, onde está proxectada unha **CUBERTA VERDE**, da que poderemos achegarnos ao proceso de construción.
- O monumento a “O DRUIDA POETA”, escultura feita co vidro reciclado do Fogar do Santiso, realizada polos artistas **OSCAR ALDONZA e TUCHO ABALO**, e integrada na proposta **RECICLArte**; está a piques de chegar a súa forma final co modelado dos detalles do corpo do druida.
- O artesán **JOSÉ SALVADO SANÍN**, presentaranos en vivo o seu **obradoiro de construción de instrumentos tradicionais galegos**. Panderetas, pandeiros, tambores e outros instrumentos serán os protagonistas da xornada.
- A **Asociación de pais de minusválidos de Teo (ASPAMITE)** presentará a súa **exposición permanente de artesanía de cestería, alfombras e encadernación**.
- A **MÚSICA** acompañará as actividades e dinamizará os espazos.
- O **PÚBLICO INFANTIL** poderá participar nas **DINÁMICAS DE SENSIBILIZACIÓN da importancia dunha casa sá, e a necesidade da sustentabilidade na nosa vivenda**. Os **GLOBOS**, a **MAQUILLAXE** e o **PARACAIAS de mil cores**, acompañaranos xunto a nosa **FADA PAIASO VIOLETA**.
- Contaremos coa proxección do vídeo “*Paja Mental*” de **Heidi Snell**. No que poderemos coñecer a experiencia de **construción sustentable con balas de palla** como material principal para unha vivenda.
- Á tarde, sairemos de **visita á vivendas de construción sustentable da empresa Entrepedras**.

As xornadas “Terra e Cultura Sustentable” 2009, organizadas pola Asociación Cultural Os Ameios, son **de balde e para todos os públicos**. Teñen un compoñente temático común que é a sustentabilidade. Estas xornadas están deseñadas como un **evento aberto e inclusivo**, as disitintas actividades conforman unha **proposta para a INTEGRACIÓN da cidadanía na reflexión sobre a sustentabilidade**.

A Asociación Cultural Os Ameios, chama á **responsabilidade das administracións e dos medios de comunicación**, en visibilizar aquelas **accións claras de reflexión e traballo pola sustentabilidade**. A sustentabilidade non ocorre por si soa, é un traballo no cal todas as súas dimensións deben de se procurar de xeito integral. A **integración social, a exaltación dos valores culturais e artísticos, o lecer, a educación e a reflexión técnica para a sustentabilidade** son todos eles valores e obxectivos que se amosan nas xornadas.

Bio-construción, construír para a vida

Foi o **14 de novembro**, cando se celebrou a 6ª xornada Terra e Cultura Sustentable, que trataba a temática da “**Vivenda Sustentable**”. Cunha charla e experiencias sobre a construción saudable e a casa sá.

Foi o **técnico en bio-construción, Carlos Pujos** quen abriu a palestra coa súa exposición sobre bio-construción. Carlos achegounos o sentido e a sensibildade da construción natural, facendo fincapé na utilización de materiais naturais locais e técnicas que sexan respetuosas co entorno e que salienten o valor da construción tradicional do territorio.

Foi logo **José Santiso da empresa Entrepedras**, quen abundou neste xeito de construción natural e consciente, achegando as súas experiencias no traballo desta empresa, que ten recuperado algunhas casas de aldea na comarca de Compostela e mesmo deseñado e construído algunhas de nova planta, con materiais locais e técnicas tradicionais.

Carlos Pujol e José Santiso falan de bio-construción

>>> Descarga ou ve a [presentación “Bioconstrución” de Carlos Pujol \(PPS 16 Mgb\)](#).

>>> Descarga os catálogos das [promocións de Entrepedras](#).

Despois da charla e da presentación da diferente documentación e materiais sobre bio-construción, puidemos ver a estrutura onde estase a construír unha **estrutura con pacas de palla, revoco de cal e cuberta verde**.

Os participantes ao carón do edificio de pacas de palla e cuberta verde

Como ilustración para a reflexión sobre a construción saudable e sá, contamos co vídeo: **“Palla Mental”** de **Heidi Snel**, que non podemos ver completo. Se queres información de cómo conseguir este vídeo, [prema aquí](#).

Se queres ver un trailes deste vídeo, podes descargalo en [YouTube](#).

“O DRUIDA POETA”, a escultura de **Oscar Aldonza e Tucho Abalo** integrada na proposta RECICLArte; xa quedou modelada no barro e está lista para ser coberta co molde de escaiola. Axiña o proceso estaraí listo para comezar co reciclado do vidro das botellas do Fogar do Santiso.

Oscar, Tucho e o Druida Poeta xa son compañía inseparable

O **Obradoiro de artesanía en percusión tradicional galega** de **José Salvado Sanín**, regalounos en vivo a confección de pandeiros, panderetas e todo tipo de instrumentos tradicionais. Unha boa referencia da nosa cultura e música máis popular.

José Sanín co seu obradoiro de artesanía de instrumentos de percusión tradicional galegos

A **Asociación de pais de minusválidos de Teo (Aspamite)**, estivo de novo presente coa exposición permanente da súa artesanía en cesteiría, alfombras e encadernación.

Nen@s e rapaz@s puideron participar connosco nas dinámicas sobre materias para a nosa casa e mesmo modelaron co barro. Globos e maquillaxe completaron as actividades de lecer.

Despois do xantar realizáronse visitas a dúas casas que a empresa Entrepedras ten construídas na comarca de Compostela. Nelas pódense observar os materiais naturais e as técnicas tradicionais que se promoven desde esta empresa.

Armonía, sobriedade, materiais naturais e sans nas casas de Entrepedras.

O lema de Entrepedras é “*Construimos con Natureza*”. A experiencia desta xornada foi a de reflexionar sobre recuperar o sentido común na construción da nosa casa. Se cadra na nosa Galiza sempre foi esa a referencia nas aldeas, aínda que o presente non amose esa realidade, teñamos logo a natureza como referente para a sustentabilidade da vivenda.

7ª Xornada

RESIDUOS, RECICLAXE, REUTILIZACIÓN, R...

Sábado 21 de novembro de 2009

PROGRAMA

10,00 **Charla:** (presenta A.C. Os Ameios)

Reciclaxe e xestión de residuos - Celestino Quintela, Federación Ecoloxista Galega

Tino é pai dunha nena de 4 anos (Berta) e dun neno de 13 meses (Martinho). Licenciado en Bioloxía pola USC. Actualmente está a finalizar a súa tese de doutoramento sobre xenética vexetal. Militante do movemento ecoloxista galego desde hai máis dunha década, primeiro no Obradoiro Ambiental Oureol e logo na [Federación Ecoloxista Galega](#), da que foi Coordinador Xeral entre o 2005 e o 2008. Arestora é o **Secretario da FEG**, alén de desenvolver tarefas na **Comisión de Resíduos** de devandita Federación. Nesta charla tentarase introducir a problemática actual dos residuos como unha mostra máis dunha sociedade insustentábel, achegando reflexións e propostas para, desde o eido individual (nos fogares) ou colectivo, poder contribuír ao necesario cambio de modelo económico e productivo.

12,00 **Obradoiro práctico de reciclaxe (cinza, cartón, aceite...)**

Prepararemos diferentes materiais que normalmente quedan desbotados como residuos ou lixo, para convertelos en algo que poda ter un novo uso.

12,00 **Mercadiño de artesanías, música e actividades para nen@s:**

Contaremos coa colaboración de:

- ✓ **CASPERLE** amosará **en vivo a realización de bonecas de lá**, o obradoiro [Casperle Muñecos de lana](#), enfoca a súa actividade arredor de dúas disciplinas que se complementan armónicamente: a **artesanía e mais a pedagogía**. Dedícase fundamentalmente á fabricación artesanal de bonecos con materiais naturais como a lá e o algodón. Entre os seus produtos atópanse tamén outros obxectos decorativos e funcionais como almofadas, coxíns, alfombras e outros obxectos diversos.
- ✓ **"O DRUIDA POETA"**. A **escultura de OSCAR ALDONZA e TUCHO ABALO**, estará nesta xornada lista para a **apertura do seu molde**, feito en escaiola, despois de ter sido modelada con barro. A partires de agora será o **vidro das nosas botellas** o que será o corpo do druida de 2,30 m. de Algo como para non pasar desapercibido, se cadra sera a escultura máis grande feita co vidro na Galiza, neste caso reciclado.
- ✓ A **exposición de artesanía** en cestería, alfombras e encadernación da **Asociación de pais de minusválidos de Teo(ASPAMITE)**, estará unha nova vez presente cos artigos que resultan do seu programa de integración social e laboral das persoas da asociación.
- ✓ **ACTIVIDADES PARA NEN@S:** teremos **XOGOS e DINÁMICAS** para aprender a **cómo xestionar o noso lixo e os nosos residuos**, veremos que tamén se pode xogar coa basura. **Globos, maquillaxe** e o **paracaidas de mil cores**, estarán de novo presentes para grandes e pequen@s.
- ✓ Haberá **MÚSICA** para ambientar os espazos e as actividades.

13,00 **Proxección vídeos:**

- **"The story of stuff"** – A Historia das Cousas, de Heidi Snel
Este documental presenta unha visión crítica da sociedade consumista. Expón as conexións entre un gran número de problemas sociais e ambientais, e convócanos a crear un mundo máis sostible e xusto. O video describe a economía de materiais, un sistema composto por extracción, produción, distribución, consumo, e residuos; que esténdese a persoas, aos estados e ás corporacións.
- **"100 % Hecho de Basura"** – 100 % Feito de lixo,
O deseñador americano William McDonough e o farmacéutico alemán Michael Braungart teñen atopado un modelo de produción revolucionario consistente en que todos os produtos construídos polo home respecten o principio "lixo igual a alimento". Cada produto, unha vez desbotado, debe se converter en alimento para a biosfera ou ser reciclable para a elaboración de outros novos. Este documental amosa cómo coñecidas empresas e incluso cidades xa están a experimentar con esta produción sostenible baseada na reutilización, un sistema de traballo que pode se converter tamén nunha filosofía de vida.

16,30 **Mostra e aplicación de residuos que xa non son tal cousa (illantes, xabón, lixiva, abono, combustible)**

Poderemos ver diferentes aplicacións de residuos que son reutilizados no Fogar do Santiso e convertidos en recursos para outras aplicacións.

Colaboran nesta xornada:

FOGAR DO SANTISO, CONCELLO DE TEO,

Anxelot Design, Asociación Asпамite, Casperle, Celestino Quintela, Oscar Aldonza, Rede Amigos do Fogar do Santiso, Tucho Abalo, Zamo Tamay.

17 de novembro 2009

7ª Xornada no Fogar do Santiso
“[TERRA e CULTURA SUSTENTABLE 2009](#)”
RESIDUOS, RECICLAXE, REUTILIZACIÓN, R...

O **SÁBADO 21 DE NOVIEMBRE** terá lugar a 7ª xornada “Terra e Cultura Sustentable”, no Fogar do Santiso, cunha **CHARLA e actividades** sobre **RECICLAXE E XESTIÓN DE RESIDUOS**, coa **apertura do molde de escaiola da escultura “O DRUIDA POETA”** dos artistas **OSCAR ALDONZA E TUCHO ABALO** e coa **artesanía en vivo de realización de bonecas de lá** por parte de **CASPERLE**.

Propostas para a **reflexión sobre a Sustentabilidade Ecolóxica, Económica e Social**, que amosan a oportunidade da **integración social da cidadanía no traballo polo deseño dunha Sociedade máis comprometida**, para unha **Terra e Cultura máis sustentables**.

- As **xornadas** comezarán coa charla sobre **RECICLAXE E XESTIÓN DE RESIDUOS**, por parte de **TINO QUINTELA** da **Federación Ecoloxista Galega**.
- De seguido, poderase participar nun **obradoiro práctico de reciclaxe**, estando a procesar diferentes residuos para a súa reutilización como recursos.
- “**O DRUIDA POETA**”, a escultura realizada polos artistas **OSCAR ALDONZA e TUCHO ABALO**, e integrada na proposta **RECICLArte**; xa quedou modelada no barro cos seus detalles, **agora despois de ter sido coberto con escaiola**, **abrirase o molde** para despois encherse do vidro reciclado das botellas do Fogar do Santiso. **O Druida de 2 metros 30 centímetros** é un tamaño como para non pasar desapercibido.
- A artesanía de “**CASPERLE MUÑECAS DE LANA**”, presentaranos en vivo o seu **obradoiro de confección de bonecas de lá**. A confección con materiais naturais e o deseño tradicionalm, otorgan aos produtos de Casperle de imaxinación e fantasía máis un toque de tradición. Artesanía e Pedagogía confluen neste traballo.
- A **Asociación de pais de minusválidos de Teo (ASPAMITE)** presentará a súa **exposición permanente de artesanía de cestería, alfombras e encadernación**.
- A **MÚSICA** acompañará as actividades e dinamizará os espazos.
- O **PÚBLICO INFANTIL** poderá participar nas **DINÁMICAS DE SENSIBILIZACIÓN** sobre a **xestión dos residuos e o lixo no fogar**. Os **GLOBOS**, a **MAQUILLAXE** e o **PARACAIDAS** de mil cores, acompañaranos xunto a nosa **FADA PAIASO VIOLETA**.
- Contaremos coa proxección dos **vídeos “The Story of Stuff” (A Historia das Cousas) e “100% Hecho de Basura” (100% feito de lixo)**. Neles poderemos coñecer diferentes experiencias e reflexións no canto do consumo, os residuos e a reciclaxe de lixo orgánico, materiais e aparellos electrónicos.
- Á tarde, poderemos coñecer de primeira man **diferentes aplicacións da reciclaxe de residuos para a súa reutilización como recursos**.

As xornadas “Terra e Cultura Sustentable” 2009, organizadas pola Asociación Cultural Os Ameios, son **de balde e para todos os públicos**. Teñen un compoñente temático común que é a sustentabilidade. Estas xornadas están deseñadas como un **evento aberto e inclusivo**, as disitintas actividades conforman unha **proposta para a INTEGRACIÓN da cidadanía na reflexión sobre a sustentabilidade**.

A Asociación Cultural Os Ameios, chama á **responsabilidade das administracións e dos medios de comunicación**, en visibilizar aquelas **accións claras de reflexión e traballo pola sustentabilidade**. A sustentabilidade non ocorre por si soa, é un traballo no cal todas ás súas dimensións deben de se procurar de xeito integral. **A integración social, a exaltación dos valores culturais e artísticos, o lecer, a educación e a reflexión técnica para a sustentabilidade** son todos eles valores e obxectivos que se amosan nas xornadas.

[Reciclaxe, Residuos, Reutilización... barro, lá, cinzas, vidro en Terra e Cultura](#)

Foi o 21 de novembro o día que celebramos a 7ª xornada que tratou a temática da **Reciclaxe, os Residuos e a Reutilización**. Tivemos a visita da Televisión de Galicia que cubriu a apertura do molde de escaiola do noso “Druida Poeta”. Prema no [enlace](#) para ver o **clip da Revista de fin de Semana de TVG** coa noticia.

A xornada comezou coa charla sobre Reciclaxe e Xestión de Residuos por parte de **Tino Quintela, de Federación Ecoloxista Galega**, quen apresentou o panorama crítico da xestión de residuos na Galiza. Tino salientou o valor que ten no proceso a separación no noso fogar e o valor da reciclaxe na procura dunha sustentabilidade na xestión do lixo.

Descarga a [presentación de Xestión de Residuos](#) de Tino Quintela, (Power Point 38 Mgb)

De seguido comezou o **obradoiro de realización de lixivia de cinza**, no que participou o público infantil e que permitiu levar o resultado á casa para poderen usalo na limpeza do fogar. Tamén contamos coa presenza de **Casperle, co seu obradoiro de artesanía de bonecas de lá**, que gustou moito a grandes e pequenos. Una proposta de conxugar a artesanía e a pedagogía, cos deseños tradicionais e os materiais naturais.

Pudimos seguir en directo coa tele, a **apertura do molde de escaiola do noso “Druida Poeta”**, quedaron logo as pezas do molde para que Oscar máis Tucho continuen co proceso de creación da escultura definitiva, que levará cerca de 1 tonelada de vidro reciclado das botellas do restaurante. Tamén puidemos ver o [video “A Historia das Cousas](#), onde temos unha referencia moi boa do exceso de consumo que estamos a padecer na nosa sociedade.

Velaí vai a galería de fotos da xornada:

Tino Quintela falounos da Xestión de Residuos

A Artesanía en Bonecas de Lá de Casperle

Deseños clásicos e materiais naturais

Fieltro de Lá de ovella e Algodón con bordados orixinais

O publico infantil disfrutou con tanto colorido

Imos aprender a tecer no telar de Casperle

Obradoiro de lixívia de cinza

A xente pequena facendo lixívia con cinza

Oscar e Tucho no momento de descubrir ao Druida

Todas as mans foron necesarias para o traballo

O quebracabezas do molde en escaiola

Agora toca recompoñer o molde

Outra xornada moi completa, aínda que con moito vento e choiva. Unha visita importante, a da tele, que certificou o traballo de creación reciclaxe coa presenza do noso Druida como inspirador. Unha oportunidade máis de amosar propostas de traballo para a sustentabilidade.

A reciclaxe non debería ser só a dos nosos residuos, mesmo cumpriría facelo coas nosas conciencias e co noso espírito. Deste xeito @s noso@s fill@s poderían ter unha axeitada referencia para aprender a construíren un novo espazo e unha nova sociedade. Adiante, non deixemos de separar todo aquilo que podamos despois reciclar.

8ª Xornada

ENERXÍA RENOVABLE E MOBILIDADE SUSTENTABLE

Sábado 28 de novembro de 2009

PROGRAMA

10,00 Mesa Redonda - Palestra: (modera A.C. Os Ameios)

Mobilidade sustentable - Xan Duro, Verdegaia

Xan Duro é documentalista e o responsábel da Área de Enerxía e Transporte de [Verdegaia](#). Xan está especializado en temas de transporte e medio ambiente e tamén se desenvolve como un activo impulsor da bicicleta en Galicia.

Galiza fronte ao cénit do petróleo > Transición - Xoán Doldán, Véspera de nada

Xoán Doldán foi director do INEGA e actualmente é profesor titular de Economía Aplicada na USC. Colabora coa asociación [Véspera de Nada por unha Galiza sen petróleo](#), impartindo conferencias e achegando a realidade do consumo enerxético na Galiza.

Enerxía Renovable práctica - Juan Bello (CIFP Somo)

Juan Bello é Profesor de Formación Profesional no departamento de Edificación e Obra Civil no [CIFP Somo de A Coruña](#). Arquitecto Técnico, especializado en bioconstrucción. Gañador de varios premios entre eles o Premio á "Innovación Educativa sobre as Enerxías Renovables en Galicia" (2004).

Bio-combustibles - Manuel Amigo, Talleres Amigo

Manuel Amigo é un dos pioneiros na Galiza na investigación sobre bio-combustibles e aplicacións tecnolóxicas para unha automoción máis sustentable. Xerente dos [talleres Amigo en Santa Comba](#), onde ten a representación [Ecoengin](#) que instala kits de Aceite Vexetal Bruto para automoción industrial e agrícola.

12,00 Experiencia práctica /exposición:

Vehículos con aceite vexetal (bruto / fritura)

Enxenos e xoguetes solares

Bicicletas de pedaleo asistido

12,00 Mercadiño de artesanías, música e actividades para nen@s:

Contaremos coa colaboración de:

- ✓ A **Asociación de pais de minusválidos de Teo(ASPAMITE)**, estará unha vez máis presente coa **elaboración en vivo da artesanía e traballo de encadernación**. Tamén contaremos coa súa exposición permanente de cestería e alfombras.
- ✓ "**O DRUIDA POETA**". A **escultura de OSCAR ALDONZA e TUCHO ABALO**, neste momento está no proceso de preparación para ter realizado a escultura definitiva en vidro reciclado. O molde está a ser composto e axiña poderemos contemplar ao druida no seu emprazamento definitivo. **ReciclARTE** é xa unha realidade.
- ✓ **ACTIVIDADES PARA NEN@s**: teremos **XOGOS e DINÁMICAS** para aprender sobre as enerxías renovables e o aforro enerxético no fogar, mesmo poderemos ver os enxenos solares. **Globos, maquillaxe e o paracaidas de mil cores**, estarán de novo presentes para grandes e pequen@s.
- ✓ Haberá **MÚSICA** para ambientar os espazos e as actividades.

13,00 Proxección vídeo: Reciclaxe de Aceite Vexetal para uso como combustible en vehículos Diesel

16,30 Roteiro en Bicicleta

Se o tempo o permite, faremos un percorrido en bicicleta co que preténdese realizar unha acción de **reivindicación do uso da bicicleta como vehículo de transporte**. O roteiro estará coberto polo servizo de Protección Civil do Concello de Teo. Prégase de usar chaleco reflectante e casco.

Colaboran nesta xornada:

FOGAR DO SANTISO, CONCELLO DE TEO,
Anxelot Design, Asociación Asпамite, Juan Bello, Oscar Aldonza, Rede Amigos do Fogar do Santiso,
Talleres Amigo, Tucho Abalo, Verdegaia, Véspera de Nada, Zamo Tamay.

24 de novembro 2009

8ª Xornada no Fogar do Santiso

“TERRA e CULTURA SUSTENTABLE 2009”

ENERXÍA RENOVABLE E MOBILIDADE SUSTENTABLE ROTEIRO REIVINDICATIVO EN BICICLETA

O **SÁBADO 28 DE NOVIEMBRE** terá lugar a **8ª xornada “Terra e Cultura Sustentable”**, no Fogar do Santiso, cunha **MESA REDONDA** e actividades sobre **ENERXÍA RENOVABLE E MOBILIDADE SUSTENTABLE** e a realización dun **ROTEIRO EN BICICLETA**, como unha acción de reivindicación do uso da bicicleta como vehículo de transporte .

Propostas para a reflexión sobre a Sustentabilidade Ecolóxica, Económica e Social, que amosan a oportunidade da integración social da cidadanía no traballo polo deseño dunha Sociedade máis comprometida, para unha Terra e Cultura máis sustentables.

- As **xornadas** comezarán coa **MESA REDONDA** sobre **ENERXÍA RENOVABLE E MOBILIDADE SUSTENTABLE**, por parte de:
 - **XAN DURO**, responsábel da Área de Enerxía e Transporte de **VERDEGAIA**.
 - **XOÁN DOLDÁN**, ex-director do INEGA, profesor titular de Economía Aplicada na USC. **da Asociación Véspera de nada, por unha Galiza sen Petróleo**
 - **JUAN BELLO**, Arquitecto Técnico, especializado en bio- construción e profesor no departamento de Edificación e Obra Civil no **CIFP Someso de A Coruña**.
 - **MANUEL AMIGO**, xerente de **Talleres Amigo** en Santa Comba, e representante de **Ecoengin**, empresa instaladora de kits de automoción con Aceite Vexetal Bruto.
- De seguido, poderase participar nunha **mostra práctica e exposición sobre diferentes tecnoloxías e aplicacións para enerxía e mobilidade sustentables**.
- A **Asociación de pais de minusválidos de Teo (ASPAMITE)** presentará en vivo o traballo de encadernación, xunto coa súa exposición permanente de artesanía.
- **“O DRUIDA POETA”**, a escultura realizada polos artistas **OSCAR ALDONZA** e **TUCHO ABALO**, e integrada na proposta **ReciclARTE**; pasou o proceso do modelado e neste momoento está a ser conformada a escultura definitiva **co vidro das botellas do Fogar**.
- A **MÚSICA** acompañará as actividades e dinamizará os espazos.
- O **PÚBLICO INFANTIL** poderá participar nas **DINÁMICAS DE SENSIBILIZACIÓN sobre a xestión da enerxía e a mobilidade**. Os **GLOBOS**, a **MAQUILLAXE** e o **PARACAIDAS de mil cores**, acompañaranos xunto a nosa **FADA PAIASO VIOLETA**.
- Contaremos coa proxección do **vídeo “Reciclaxe de Aceite Vexetal para uso como combustible en vehículos diese”**. Unha experiencia práctica por a mobilidade sustentable e o aforro enerxético.
- Á tarde, realizaremos un **Roteiro Reivindicativo en Bicicleta** polo Concello de Teo. Esta actividade é para **todos os públicos** e conta con autorización municipal.

As xornadas “Terra e Cultura Sustentable” 2009, organizadas pola Asociación Cultural Os Ameios, son **de balde e para todos os públicos**. Teñen un compoñente temático común que é a sustentabilidade. Estas xornadas están deseñadas como un **evento aberto e inclusivo**, as disitintas actividades conforman unha **proposta para a INTEGRACIÓN da cidadanía na reflexión sobre a sustentabilidade**.

Enerxía e Mobilidade en Terra e Cultura Sustentable

No pasado **sábado 28 de novembro**, tivemos a ocasión de vivir a **8ª xornada de Enerxía Renovable e Mobilidade Sustentable**, unha xornada chea de experiencias e con moita información e propostas para cambiar o noso espazo de vida e traballo, para o uso da enerxía e o transporte de xeito sustentable.

Xan Duro da [Asociación ecoloxista Verdegaiá](#), tivo que excusar a súa presentación. Na [páxina web](#) da organización, tedes toda a información sobre **mobilidade sustentable**.

Foi **Xoán Doldán**, da asociación [Véspera de Nada \(por unha Galiza sen petróleo\)](#), quen presentou o panorama do **Cénit do Petróleo** na Galiza e no resto do estado español, amosando unha realidade bastante concreta respecto do advenemento de combustíbeis máis caros e restricións na produción e no abastecemento.

Juan Bello, profesor do [Instituto de Formación Profesional IEPF Someso de A Coruña](#), presentou o **Estudo dos Medios**, unha investigación práctica sobre o uso de distintos medios de desprazamento na cidade de A Coruña, cunha visión moi restrictiva sobre o uso do automóvil. De seguido apresentounos o **Obradoiro de Enerxía Solar** e deixounos tamén información sobre técnicas de **bioconstrución**.

Manuel Amigo, de talleres Amigo, contou a súa experiencia persoal no proceso de investigación e aprendizaxe, para desenvolver alternativas no ámbito da automoción con aceite vexetal como combustible. Manuel foi o organizador da [CONFERENCIA SOBRE AUTOSUFICIENCIA ENERXÉTICA RURAL](#) e 1º ENCONTRO ESPAÑOL DE VEHÍCULOS MODIFICADOS PARA Aceite Vexetal Puro, celebrado en xuño 2009 en Santa Comba.

Deste eido foi a temática do vídeo [“Reciclaxe de aceite vexetal, para uso como combustible en vehículos diesel”](#) que está á disposición para descarga. Toda unha mostra práctica de cómo reciclar para non contaminar.

Tamén tivemos a ocasión de contar con asesoramento profesional, por parte de José dunha coñecida tenda de bicicletas, sobre o [novo catálogo 2010](#) de **bicicletas de pedaleo asistido**.

Pódense descargar as presentacións desta xornada:

[Neste enlace](#), a **presentación do Cénit do Petróleo** de Xoán Doldán (PPS 3 Mgb.)

[Eiquí](#), a **Carrera dos Medios en A Coruña** de Juan Bello (PPS 2,7 Mgb.)

[Neste outro](#), o **Obradoiro Enerxía Solar** de Juan Bello no Someso (PPS 6,5 Mgb.)

[Tamén eiquí](#), a **presentación de Bioconstrucción** de Juan Bello (PPS 5 Mgb.)

Despois da interesante palestra, puidemos saír ao exterior para contemplar a exposición dos **diferentes enxeños solares** que Juan Bello achegou, ademáis de **bicicletas de pedaleo asistido e convencionais**. Tivemos unha boa ocasión de comprender mellor como cociñar e viaxar sen combustible fósil, malia que o sol non nos acompañou aprendimos mesmo como autoconstruír as nosas cociñas e fornos.

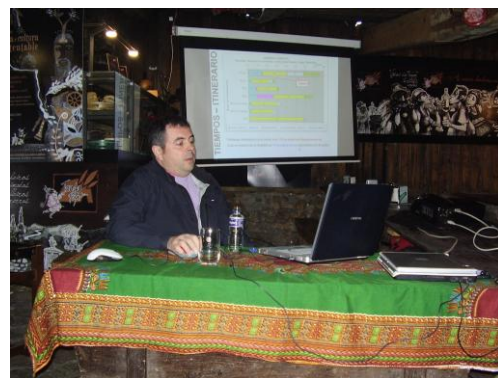
Nesta xornada contamos de novo coa presenza da [Asociación de Pais de Minusválidos de Teo \(ASPAMITE\)](#) que amosaron en vivo o seu **traballo de encadernación**. Un excelente traballo pola integración social destas persoas que exemplifica o traballo da asociación teense, Noraboa!!! Tamén contamos co noso amigo **Javier** que presentou o seu traballo de **ebanistería con ferramentas tradicionais en madeira de carballo**, artesanía en estado puro.

Presentación da xornada

Xoán Doldán falounos do Cémit do Petróleo

Juán Bello presentando o estudo de mobilidade

Manuel Amigo relata a súa experiencia profesional

O conxunto de enxenos solares de Juán Bello

Juán máis a exposición solar foron de moito interés

Unha ducha solar transformada para ser máis efectiva

O forno solar coa parabola da moito rendemento

Cociñar ao sol non é tan complicado

Un pequeno forno para bizcoitos e doces

Un pasteurizador solar de auga

Animouse o espazo exterior do Santiso

Bicicletas de pedaleo asistido

O módulo de tracción máis a batería

Bicicleta de tracción animal

O grupo de ASPAMITE en pleno traballo

Compre medir ben libros e follas

Cortando as follas e pastas

Javier co seu obradoiro de ebanistería

Traballo directo sobre madeira de carballo

Tucho animouse cun didgeridoo

Boa ferramenta e mellor técnica

Non é burla, é un saúdo

Saúdos dende o forno do Santiso

Unha xornada chea de cousas novas e moi animada na que o tempo voltou a ser de choiva e vento. Logo o roteiro en bicicleta para a tarde tivémolo que suspender, se cadra para a primavera tentarámolo de novo. Moitas grazas á Policía Municipal e a Protección Civil do Concello que estiveron ao tanto para nos acompañar. Vémonos na derradeira xornada na que falaremos da economía e da súa sustentabilidade. Deica!!!

9ª Xornada ECONOMÍA SUSTENTABLE

Sábado 5 de decembro de 2009

PROGRAMA

- 10,00 – 12,00 **Charlas:**
Economía Sustentable
Antonio Palma – PermaCultura na Galiza
Presentación da [Moeda complementaria galeuro](#)
Manuel Casal - Asociación Fillos de Galicia
O galeuro é a primeira moeda virtual (electrónica) galega. Foi creada pola Asociación Cultural Fillos de Galicia. Cada galeuro é equivalente a 1 euro, tendo paridade fixa con esta moeda. Neste momento estase a propor a socialización desta moeda para o seu uso no ámbito das relacións de produtos e servizos de distintas entidades da Galiza, no eido da Economía Social e Sustentable.
- 12,00 – 14,30 **Mercadiño de troco e cesión de cousas que xa non están a servir.**
Poderemos trocalas ou mesmo cedelas. Animádevos a compartir aquilo que non esteades a usar.
- 12,00 – 14,30 **Mercadiño de artesáns, música e actividades para nen@s**
"O DRUIDA POETA", a escultura realizada polos artistas OSCAR ALDONZA e TUCHO ABALO, e integrada na proposta RecicLARTE; xa foi modelado en arxila, realizado o molde en escaiola, neste momento está a ser conformada a escultura definitiva co vidro das botellas do Fogar do Santiso. Contaremos cunha exposición do que foi o seu proceso de creación e calquera día teremos a oportunidade de contemplar o seu rexurdir. Manterémovos informados dos novos acontecementos.
- 16,30 – 17,30 **Proxección vídeo:**
"La double face de la monnaie - A outra cara da moeda" ()*
(*) O diñeiro tense convertido no valor central da nosa sociedade. Como unha droga, a xente, sempre na súa busca, teme a súa falla. Moitas persoas son quen de facer non importa que cousa para a súa procura.
Dende finais dos anos 90, distintos sistemas de intercambio e economía complementaria foron desenvolvidos pola cidadanía por todo o mundo. A moeda convértese logo nunha utilidade social ao servizo das persoas. O chiengauer de Alemaña, a banca de tempo inglesa e os sistemas de intercambio locais (SEL) franceses, son exemplos concretos de que a moeda pode ser un suxeito de debate na sociedade occidental, que amósanse neste documental.
- 17,30 - 19,00 **Mesa redonda Economía Sustentable**
Consumo Responsable - [Cooperativa Eirado](#)
Inversión ética e solidaria - [Coop57 Galicia](#)
Comercio Xusto, Inversión Pública Responsable - [Amarante](#)
Banco de Tempo, Troco - [Verdegaia](#)
Moeda Complementaria - [Asociación Fillos de Galicia](#)
- 19,00 - 19,15 **Clausura das xornadas**

Colaboran nesta xornada:

FOGAR DO SANTISO, CONCELLO DE TEO,
Amarante ONG, Anxelot Design, Asociación Asпамite, Asociación Fillos de Galicia, Coop57 Galicia,
Cooperativa Eirado, Oscar Aldonza, PermaCultura na Galiza, Rede Amigos do Fogar do Santiso,
Tucho Abalo, Verdegaia, Zamo Tamay.

5 de decembro 2009 - XORNADA DE CLAUSURA

“TERRA e CULTURA SUSTENTABLE 2009”

no Fogar do Santiso

ECO-NOMÍA SUSTENTABLE

**MOEDA COMPLEMENTARIA, CONSUMO RESPONSABLE, COMERCIO XUSTO,
INVERSIÓN ÉTICA E RESPONSABLE, BANCO DE TEMPO, TROCO**

O **SÁBADO 5 DE DECEMBRO** terá lugar a 9ª e derradeira xornada “Terra e Cultura Sustentable”, no Fogar do Santiso, coa celebración dunha **XORNADA TEMÁTICA sobre ECONOMÍA SUSTENTABLE**. **Charlas, un mercado de troco e unha mesa redonda**, amosarán distintas propostas e experiencias que xa están en marcha na Galiza, para o desenvolvemento dunha economía verdadeiramente sustentable.

As xornadas “Terra e Cultura Sustentable” 2009, organizadas pola Asociación Cultural Os Ameios, chegan ao seu fin despois de 9 sábados temáticos, de presentación de propostas e experiencias nas distintas dimensións da sustentabilidade. **Propostas de acción e visións para a sobre a Sustentabilidade Ecolóxica, Económica e Social**, que foron amosando a oportunidade da **integración social da cidadanía no traballo polo deseño dunha Sociedade máis comprometida**, para unha **Terra e Cultura máis sustentables**.

Nesta derradeira xornada contaremos con:

- **A presentación da MOEDA COMPLEMENTARIA GALEURO.** O galeuro é a primeira moeda virtual (electrónica) galega. Foi creada pola [Asociación Cultural Fillos de Galicia](#). Cada galeuro é equivalente a 1 euro, tendo paridade fixa con esta moeda. Neste momento estase a propor a **socialización desta moeda** para o seu uso no ámbito das relacións de produtos e servizos de distintas entidades da Galiza, no eido da Economía Social e Sustentable.
- **“O DRUIDA POETA”**, a escultura realizada polos artistas **OSCAR ALDONZA e TUCHO ABALO**, e integrada na proposta **ReciclARTE**; **xa foi modelado en arxila, realizado o molde en escaiola**, neste momento está a ser conformada a escultura definitiva **co vidro das botellas do Fogar do Santiso**. **Contaremos cunha exposición do que foi o seu proceso de creación e calquera día teremos a oportunidade de contemplar o seu rexurdir**. Manterémovos informados dos novos acontecementos.
- Teremos un **MERCADO DE TROCO E CESIÓN de cousas que xa non están a servir** no noso fogar e poderemos trocalas ou mesmo cedelas. Animádevos a compartir aquilo que non esteades a usar.
- Á tarde assistiremos á proxección do vídeo “La double face de la monnaie - A outra cara da moeda”, como presentación da **MESA REDONDA sobre Economía Sustentable** na que participarán:
 - A Cooperativa Compostela de Consumo Responsable **Eirado**
 - A Cooperativa de Servizos Financieros Éticos e Solidarios **Coop57 Galicia**
 - A ONG de Comercio Xusto e EcoDesenvolvemento **Amarante**
 - A ONG Ecoloxista **Verdegaia**
 - A Asociación Cultural **Fillos de Galicia**

Presentarán a súas experiencias no eido de: o **Consumo Responsable, a Inversión ética e solidaria, o Comercio Xusto e a Inversión Pública Responsable, Mercado de Troco e Moeda Complementaria**.

- Ao remataren procederase á **CLAUSURA DAS XORNADAS Terra e Cultura Sustentable, 2009**.

[A Sustentabilidade para a Economía pecha as xornadas Terra e Cultura Sustentable](#)

O sábado 5 de decembro de 2009, foi o día da clausura das Xornadas Terra e Cultura Sustentable 2009, que celebráronse durante 9 sábados de outono no Fogar do Santiso. A **Economía Sustentable**, foi a temática desta interesante xornada, na que amosáronse diferentes experiencias e propostas que están xa a visibilizar un cambio no noso país, coa participación de grupos e entidades comprometidas co cambio de paradigma.

Comezou a xornada coa presentación, por parte de **Antonio Palma de PermaCultura na Galiza**, dunha reflexión sobre o diñeiro e súa articulación como eixo da economía, no canto do bloqueio que supón a súa dependencia da globalización e do capitalismo. A referencia concreta da [moeda complementaria Galeuro](#), como diñeiro sen xuro e sistema de crédito mutuo, amosou o exemplo de diferentes estratexias de procura da sustentabilidade na economía. Manuel Casal, da [Asociación Fillos de Galicia](#), excusou a súa participación para a presentación desta moeda complementaria.

De seguido puidemos asistir a unha exposición en vivo do proceso de creación de “**O DRUIDA POETA**”, a **escultura realizada polos artistas OSCAR ALDONZA e TUCHO ABALO**, e integrada na proposta [ReciclARTE](#). Oscar e Tucho explicáronos as diferentes fases da realización da obra e emplazáronos a estar atentos ás novas para o momento da inauguración da mesma.

A **exposición da artesanía en cestería, alfombras e encadernación** da [Asociación de Pais de Minusválidos de Teo \(ASPAMITE\)](#), estivo tamén presente como foi daquela durante todas as xornadas.

Á tarde, puidemos asistir á proxeción do interesante vídeo [“La double face de la monnaie”](#) (A outra cara da **moeda**), onde amosáronse experiencias de moeda complementaria en Alemania, Bancos de Tempo e Troco en Inglaterra e Francia.

Este vídeo foi o preámbulo da **mesa redonda – palestra de Economía Sustentable**. Nela contamos coa participación de Noa Estévez da **Cooperativa Compostelá de Consumo Responsable Eirado**, Ramón Carmelo da **Cooperativa de Servizos Financieros Éticos e Solidarios Coop57 Galicia**, Xan Hermida da **ONG de Comercio Xusto e EcoDesenvolvemento Amarante**, Antonio Palma da **Asociación Cultural Fillos de Galicia** e Gustavo Sanromán do [Banco de Tempo de Valladares](#). A ONG Ecoloxista [Verdegaia](#) excusou a súa participación.

A palestra de experiencias, contou coa proposta de **socialización da moeda complementaria Galeuro**, por parte da Asociación Fillos de Galicia, para a creación dunha entidade que poda ser quen de adoitar o Galeuro para a organización dun sistema de moeda complementaria para a Galiza. De seguido, as diferentes entidades presentaron o seu traballo e entre todas animouse o debate no canto da Economía Sustentable no noso territorio. Foi un debate moi interesante que seguro que abrirá unha nova oportunidade de colaboración e participación conxunta.

Prema [eiquí](#) para a descarga da **presentación de Coop57 Galicia**. Nos enlaces dos parágrafos anteriores, tes información sobre o traballo e experiencias das distintas entidades que colaboraron na xornada.

Durante a tarde, tivemos tamén ocasión de intercambiar e ceder entre as persoas que participaron, cousas que xa non estamos a usar nun **mercadíño de troco** improvisado. Xa case que de noite procedeuse á **clausura das Xornadas Terra e Cultura Sustentable**, o alcalde de Teo, Martiño Noriega, excusou a súa presenza nela.

Os distintos bocetos do Druida Poeta no vidro

Arxila, vidro, pedras e o bastón do Druida

Oscar e Tucho explican o proceso de creación

Das botellas do Fogar ao corpo do Druida

Moi animada a participación nesta exposición

Participantes e amig@s asistiron con interés

Un regalo a exposición permanente de ASPAMITE

O video foi todo un acontecemento

Na palestra, contamos con reflexións moi obxectivas

O Banco de Tempo de Valladares é un exemplo de traballo social

Moita atención e seriedade para un tema importante

Mercadiño de troco en Valladares, foto cortesía do seu web

Deica pronto, Terra e Cultura Sustentable está viva

O Fogar do Santiso tense convertido neste outono nun faro de referencia no eido da sustentabilidade na Galiza. As experiencias e propostas que presentáronse nas Xornadas Terra e Cultura Sustentable, son todas elas reais e marcan unha liña de traballo e compromiso en movemento. Son levadas adiante por persoas, grupos e organizacións, que están a comprometer a súa identidade e viabilidade como proxectos na procura da sustentabilidade para todo o territorio da Galiza. O espazo que as acolleu, o Fogar do Santiso, tenta de camiñar cara á súa propia sustentabilidade sen deixar de interesar á cidadanía e a súa clientela, dun xeito diverso de entender a restauración e a relación co medio ambiente e a sociedade.

A Asociación Cultural Os Ameios quere agradecer a todas as persoas, colaboradores, amig@s, entidades e organizacións que participaron nestas xornadas, o seu compromiso e traballo, pola participación desinteresada nesta valente aventura que supuso levar adiante 9 sesións temáticas nas diferentes dimensións da Sustentabilidade: Ecolóxica, Económica e Social. En especial á **Asociación de Pais de Minusválidos de Teo, á equipa do restaurante o Fogar do Santiso, a Oscar Aldonza e Tucho Abalo, a Juan Carlos Zamora (Zamo Tamay), a Anxelot Design, a Darija e Ayelen;** colaboradores permanentes durante estes 9 sábados, sen cuxa participación non tería sido posible o desenvolvemento destas xornadas.

A Asociación Cultural Os Ameios queda pois na liña de promoción da Sustentabilidade e aberta á colaboración en rede con todas aquelas entidades que queiran continuar neste compromiso. Tentaremos de continuar co traballo realizado e animamos a toda a cidadanía a tomar en serio a súa implicación na procura da verdadeira Sustentabilidade.